

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JULIANE KOKOTT
19 päivänä joulukuuta 2018¹

Asia C-202/18

Ilmārs Rimšēvičs

vastaan

Latvian tasavalta

ja

Asia C-238/18

Euroopan keskuspankki

vastaan

Latvian tasavalta

Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön 14.2 artiklan toisen kohdan rikkomiseen perustuva kanne – Kansallisen viranomaisen päätös pidättää kansallisen keskuspankin pääjohtaja tehtävästään

Sisällys

I	Johdanto	3
II	Asiaa koskevat oikeussäännöt	4
	A Unionin oikeus	4
	1. Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus	4
	2. Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussääntö	5
	B Latvian oikeus	5
	1. Rikosprosessilaki	5
	2. Latvian keskuspankkia koskeva laki	6
	3. Korruption ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaavaa virastoa koskeva laki	7
III	Asian tausta	7

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

IV Oikeudenkäyntimenettelyt unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten lausumat	8
V Asian arviointi	9
A EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetun kanteen rajat	10
1. Kanteen luonne	10
a) Sanamuoto ja syntyhistoria	11
b) Systemaattinen ja teleologinen tulkinta	12
2. Kanteen vastaaja	14
3. Välipäätelmä	15
B Unionin tuomioistuimen toimivalta käsitellä KNAB:n Rimševičsille määräämiä turvaamistoimia .	15
1. Unionin tuomioistuimen toimivalta	15
2. Rimševičsiin kohdistetut toimet, joilla hänet erotettiin tehtävästä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetulla tavalla	16
C Asiakysymys	19
1. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan rikkominen	20
a) Alustavat huomautukset	20
b) Keskuspankin pääjohtajan tehtävän hoitamista koskevien välttämättömien edellytysten ja vakavan rikkomuksen käsitteet	21
c) Todisteet, joita vaaditaan sen osoittamiseksi, että pääjohtajan tehtävästään erottamisen edellytykset täyttyvät	22
1) Riippumattoman tuomioistuimen asiakysymyksestä antama ratkaisu	22
2) Riittävät todisteet, jotta unionin tuomioistuin voi varmistaa tosiseikkojen paikkansapitävyyden	24
d) Välipäätelmä	28
2. Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan väitetty rikkominen	28
3. Latvian lainsäädännön väitetty rikkominen	30
D Välipäätelmä	31
VI Oikeudenkäyntikulut	31
VII Ratkaisuehdotus	32

I Johdanto

1. Millä edellytyksin Euroopan unionin jäsenvaltiot voivat erottaa kansallisten keskuspankkien pääjohtajat tehtävästään?

2. Tämä kysymys tulee esiin käsiteltävässä asiassa, joka koskee Latvijas Bankan (Latvian keskuspankki) pääjohtajaa Ilmārs Rimševičsiä, joka pidätettiin tehtävästään Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojsin (korruption ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaava virasto, Latvia; jäljempänä KNAB) tekemällä päätöksellä, koska hänen epäillään käyttäneen vaikutusvaltaansa väärin latvialaisen Trasta Komerbanka -pankin hyväksi.²

3. Unionin tuomioistuimien käsittelee tätä kysymystä nyt ensimmäistä kertaa käyttämällä EUT-sopimukseen liitetyn Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 4³ (jäljempänä EKPJ:n ja EKP:n perussääntö) 14.2 artiklassa saamaansa toimivaltaa tehdä päätöksiä jäsenvaltioiden keskuspankkien pääjohtajien erottamisesta tehtävästään.

4. Tämä toimivalta perustuu muun muassa siihen, että niiden jäsenvaltioiden keskuspankkien pääjohtajat, joiden rahayksikkö on euro, ovat myös unionin toimielimen elimen eli Euroopan keskuspankin neuvoston (jäljempänä EKP:n neuvosto) jäseniä, vaikka jäsenvaltiot nimittävät heidät ja erottavat heidät tehtävistään. EKP:n neuvosto on kuitenkin EKP:n ja eurojärjestelmän tärkein päätöksentekoeelin,⁴ ja sillä on merkittävä asema myös unionissa toteutettavassa luottolaitosten vakavaraisuusvalvonnassa.⁵

5. Kansallisten keskuspankkien pääjohtajien ja EKP:n riippumattomuutta suojataan näin ollen erityisesti, etenkin kun se on olennainen edellytys unionin talous- ja rahapolitiikan ensisijaisena tavoitteena olevalle hintavakaudelle,⁶ jonka merkitystä korostetaan mainitsemalla se EU-sopimuksen 3 artiklassa.⁷

2 Unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu eri asiat, jotka koskevat EKP:n Trasta Komerbankalle 3.3.2016 myöntämän toimiluvan peruuttamista; ks. unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevat asia T-247/16, Fursin ym. v. EKP ja asia T-698/16, Trasta Komerbanka ym. v. EKP, unionin yleisen tuomioistuimen määräys 12.9.2017, Fursin ym. v. EKP (T-247/16, ei julkaistu, EU:T:2017:623) sekä unionin tuomioistuimessa vireillä olevat kyseisestä määräyksestä tehdyt valitukset asiassa C-663/17 P, EKP v. Trasta Komerbanka ym., asiassa C-665/17 P, komissio v. Trasta Komerbanka ym. ja EKP ja asiassa C-669/17 P, Trasta Komerbanka ym. v. EKP.

3 EU- ja EUT-sopimukseen liitetty Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) ja Euroopan keskuspankin (EKP) perussäännöstä tehty pöytäkirja N:o 4 (EUVL 2016, C 202, s. 230).

4 Ks. erityisesti EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 12.1 artikla.

5 Ks. erityisesti luottolaitosten vakavaraisuusvalvontaan liittyvää politiikkaa koskevien erityistehtävien antamisesta Euroopan keskuspankille 15.10.2013 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1024/2013 (EUVL 2013, L 287, s. 63) 26 artiklan 8 kohta.

6 Ks. erityisesti SEUT 119 artiklan 2 ja 3 kohta, SEUT 127 artiklan 1 kohta, SEUT 219 artiklan 1 ja 2 kohta sekä SEUT 282 artiklan 2 kohta.

7 Julkisasiames Jacobsin mukaan EKP:n riippumattomuus ei ole tavoite sinänsä, vaan sillä pyritään takaamaan EKP:n mahdollisuus hoitaa tehokkaasti hintojen vakauteen liittyviä tehtäviään; ks. ratkaisuehdotus komissio v. EKP (C-11/00, EU:C:2002:556, 150 kohta). EKP:n riippumattomuuden ja hintavakauden tavoitteen välisestä yhteydestä ks. myös luonnos sopimukseksi Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta talous- ja rahaliiton toteuttamiseksi, komission tiedonanto 21.8.1990, Euroopan yhteisöjen tiedote, täydennysosa 2/91, erityisesti s. 14, 20 ja 58.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus

6. SEUT 129–SEUT 131 artiklassa määrätään seuraavaa:

”129 artikla

1. EKPJ:ää johtavat Euroopan keskuspankin päätöksentekuelimet, jotka ovat Euroopan keskuspankin neuvosto ja johtokunta.

2. Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussääntö, jäljempänä ’EKPJ:n ja EKP:n perussääntö’, on tähän sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa.

--

130 artikla

Käyttäessään sille perussopimuksilla ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännöllä annettuja valtuuksiaan tai suorittaessaan niillä sille annettuja tehtäviään ja velvollisuuksiaan Euroopan keskuspankki tai kansallinen keskuspankki taikka Euroopan keskuspankin tai kansallisen keskuspankin päätöksentekuelimen jäsen ei pyydä eikä ota ohjeita unionin toimielimiltä, elimiltä tai laitoksilta, jäsenvaltioiden hallituksilta eikä miltään muultakaan taholta. Unionin toimielimet, elimet ja laitokset sekä jäsenvaltioiden hallitukset sitoutuvat kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättymään yrityksistä vaikuttaa Euroopan keskuspankin tai kansallisten keskuspankkien päätöksentekuelinten jäseniin heidän suorittaessaan tehtäviään.

131 artikla

Jokainen jäsenvaltio huolehtii siitä, että sen kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, on sopusoinnussa perussopimusten ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännön kanssa.”

7. SEUT 282 ja SEUT 283 artiklassa määrätään seuraavaa:

”282 artikla

1. Euroopan keskuspankki ja kansalliset keskuspankit muodostavat Euroopan keskuspankkijärjestelmän, jäljempänä ’EKPJ’. Euroopan keskuspankki ja niiden jäsenvaltioiden kansalliset keskuspankit, joiden rahayksikkö on euro ja jotka muodostavat eurojärjestelmän, harjoittavat unionin rahapolitiikkaa.

--

283 artikla

1. Euroopan keskuspankin neuvoston muodostavat Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsenet sekä niiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajat, joiden rahayksikkö on euro.

--”

2. Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussääntö

8. EKP:n ja EKP:n perussäännön 14 artiklassa, jonka otsikkona on ”Kansalliset keskuspankit”, määrätään seuraavaa:

”14.1. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 131 artiklan mukaisesti jokainen jäsenvaltio huolehtii siitä, että sen kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, on sopusoinnussa perussopimusten ja tämän perussäännön kanssa.

14.2. Kansallisten keskuspankkien perussäännöissä on erityisesti määrättävä, että keskuspankin pääjohtajan toimikausi on vähintään viisi vuotta.

Pääjohtaja voidaan erottaa tehtävästään ainoastaan, jos hän ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syylistynyt vakavaan rikkomukseen. Pääjohtaja, jota asia koskee, tai EKP:n neuvosto voi saattaa tämän päätöksen unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi sillä perusteella, että perussopimuksia tai niiden soveltamista koskevaa oikeussääntöä on rikottu. Tämä kanne on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa päätöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei päätöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon.

14.3. Kansalliset keskuspankit ovat erottamaton osa EKPJ:ää ja toimivat EKP:n suuntaviivojen ja ohjeiden mukaisesti. EKP:n neuvosto toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että EKP:n suuntaviivoja ja ohjeita noudatetaan, ja se voi vaatia, että sille toimitetaan kaikki tarvittavat tiedot.

– –”

B Latvian oikeus

1. Rikosprosessilaki

9. Liettuan rikosprosessilain (Kriminālprocesa likums) 249 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”(1) Jos turvaamistoimen täytäntöönpanon aikana sen peruste on jäänyt vaille kohdetta tai muuttunut, jos täytäntöönpanoedellytykset tai henkilön käyttäytyminen ovat muuttuneet tai jos on todettu muita turvaamistoimen valintaan ratkaisevasti vaikuttavia olosuhteita, menettelystä vastaava taho tekee päätöksen kyseisen toimen muuttamisesta tai peruuttamisesta.”

10. Rikosprosessilain 262 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa sekä 2–5 momentissa säädetään seuraavaa:

”(1) Prosessin alustavassa vaiheessa menettelystä vastaavan tahon päätöksestä voidaan nostaa kanne, jonka kohteena voi olla

– –

2) kielto harjoittaa tiettyä ammatillista toimintaa

3) kielto poistua valtion alueelta

– –

(2) Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä voidaan nostaa kanne vain, jos henkilö, jota turvaamistoimi koskee, voi esittää perustelut sille, ettei kyseistä toimea voida hänen osaltaan panna täytäntöön. Henkilö itse tai hänen puolustusasianajajansa tai edustajansa voi toimittaa kanteen ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavalle tuomarille seitsemän päivän kuluessa turvaamistoimen määräämisestä tehdyn päätöksen jäljennöksen vastaanottamisesta.

(3) Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaava tuomari käsittelee kanteen kirjallisessa menettelyssä kolmen työpäivän kuluessa. Tuomioistuin pyytää tarvittaessa asiakirja-aineistoa ja selityksiä tutkinnasta vastaavalta henkilöltä tai kanteen esittäjältä.

(4) Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaava tuomari voi päätöstä tehdessään hylätä kanteen tai velvoittaa tutkinnasta vastaavan henkilön muuttamaan sovellettavaa turvaamistoimea tai joitakin sen määräyksiä kolmen työpäivän kuluessa tai vahvistaa vakuuden määrän.

(5) Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan tuomarin päätöksestä toimitetaan jäljennös tutkinnasta vastaavalle henkilölle, kyseisen turvaamistoimen kohteena olevalle henkilölle ja kanteen toimittaneelle henkilölle. Kyseiseen päätökseen ei voi hakea muutosta.”

11. Rikosprosessilain 375 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”(1) Rikosoikeudellisen menettelyn aikana asian asiakirja-aineisto kuuluu tutkintasalaisuuden piiriin, ja siihen voivat tutustua ainoastaan rikosoikeudellisesta menettelystä vastaavat virkamiehet ja henkilöt, joille mainitut virkamiehet näyttävät asiakirjoja tässä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti.”

2. Latvian keskuspankkia koskeva laki

12. Latvian keskuspankista annetun lain (Likums par Latvijas Banku) 22 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Parlamentti nimittää Latvian keskuspankin pääjohtajan vähintään kymmenen jäsenenä suosituksesta.

Parlamentti nimittää Latvian keskuspankin varapääjohtajan ja neuvoston jäsenet Latvian keskuspankin pääjohtajan suosituksesta.

Latvian keskuspankin pääjohtajan, varapääjohtajan ja neuvoston jäsenten toimikausi on kuusi vuotta. Jos neuvoston jäsen eroaa vapaaehtoisesti tai jättää tehtävänsä muusta syystä ennen toimikautensa päättymistä, Latvian keskuspankin neuvoston uusi jäsen nimitetään kuuden vuoden toimikaudeksi.

Parlamentti voi erottaa Latvian keskuspankin pääjohtajan, varapääjohtajan ja neuvoston jäsenet tehtävistään ennen tämän pykälän 3 momentissa säädetyn toimikauden päättymistä ainoastaan seuraavissa tapauksissa:

1. eroaminen
2. [EKP]:n ja EKP:n] perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettu vakava rikkomus
3. muut [EKP]:n ja EKP:n] perussäännön 14.2 artiklassa säädetty tehtävistä erottamisen perusteet.

Tämän pykälän 4 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa parlamentti voi päättää erottaa Latvian keskuspankin pääjohtajan, varapääjohtajan ja neuvoston jäsenet tehtävästään langettavan tuomion voimaantulon jälkeen.

Latvian keskuspankin pääjohtaja voi [EKP]:n ja EKP:n] perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti nostaa kanteen parlamentin päätöksestä erottaa hänet tehtävästään. Latvian keskuspankin varapääjohtaja tai neuvoston jäsen voi saattaa tehtävästään erottamisesta tehdyn parlamentin päätöksen hallintolainkäyttölaissa säädetyn tuomioistuimen ratkaistavaksi.”

3. Korruption ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaavaa virastoa koskeva laki

13. Korruption ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaavaa virastoa koskevan lain (Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums) 2 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”(1) Virasto on välittömän hallinnon viranomainen, joka hoitaa tässä laissa säädettyjä korruption ehkäisemistä ja torjumista koskevia tehtäviä – –

(2) Virastoa valvoo ministerineuvosto. Ministerineuvosto harjoittaa institutionaalista valvontaa pääministerin kautta. Valvontaan sisältyy pääministerin oikeus valvoa viraston päällikön tekemien hallinnollisten päätösten laillisuutta ja kumota lainvastaiset päätökset sekä velvoittaa tekemään päätös, jos todetaan, että toimimasta on pidättäydytty lainvastaisesti. Ministerineuvoston valvontaoikeus ei koske päätöksiä, jotka kyseinen virasto tekee hoitaessaan tämän lain 7, 8, 9 ja 9¹ §:ssä mainittuja tehtäviä.”

14. Korruption ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaavaa virastoa koskevan lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”(1) Virasto hoitaa korruption torjunnassa seuraavia tehtäviä:

– –

2) se toteuttaa tutkimuksia ja operatiivisia toimia paljastaakseen julkisten toimielinten palveluksessa tehtyjä rikosprosessilaisissa säädettyjä rikoksia, jotka liittyvät korruptioon.”

III Asian tausta

15. Ilmārs Rimšēvičs nimitettiin 31.10.2013 tehdyllä parlamentin päätöksellä uudelleen Latvian keskuspankin pääjohtajan virkaan kuuden vuoden toimikaudeksi 21.12.2013 ja 21.12.2019 väliseksi ajaksi.

16. Rimšēvičs pidätettiin 17.2.2018 KNAB:n 15.2.2018 häntä koskeneen alustavan rikosoikeudellisen selvityksen seurauksena sillä perusteella, että hänen epäiltiin Latvian keskuspankin pääjohtajana pyytäneen ja vastaanottaneen lahjuksia.

17. Rimšēvičs vapautettiin 19.2.2018 vakuuden maksamista vastaan. Samana päivänä KNAB:n tutkintayksikön apulaispäällikkö teki Rimšēvičsin epäillyksi toteamista koskevan päätöksen, jossa yksilöitiin teot, joista häntä epäiltiin, ja lueteltiin saatavilla olevat todisteet, sekä päätöksen, jolla hänelle määrättiin joitakin turvaamistoimia, vakuuden maksamisen lisäksi muun muassa kielto hoitaa tiettyjä virallisia toimia, erityisesti Latvian keskuspankin pääjohtajan tehtäviä, kielto lähestyä tiettyjä henkilöitä ja kielto poistua maasta ilman ennakkolupaa. Tässä yhteydessä täsmennettiin, että näiden turvaamistoimien olisi oltava voimassa alustavan rikosoikeudellisen selvityksen aikana ja kunnes niitä muutetaan tai ne peruutetaan.

18. Rīgas rajona tiesan (Riian alioikeus, Latvia) ihmisoikeuksien valvonnasta vastaava tuomari hylkäsi 27.2.2018 kanteen, jonka Rimšēvičs oli nostanut kahdesta KNAB:n määräämästä turvaamistoimesta eli kiellosta hoitaa tiettyjä virallisia toimia ja kiellosta poistua maasta ilman lupaa.

19. KNAB:n tutkintayksikön apulaispäällikkö teki 1.6.2018 uuden päätöksen Rimševičsin toteamisesta epäillyksi ja esitti päätöksessään uusia tosiseikkoja.

20. Latvian tasavallan valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjä teki 28.6.2018 päätöksen Rimševičsin saattamisesta rikosoikeudelliseen vastuuseen (syytteen nostamisesta).

21. Unionin tuomioistuimen varapresidentti velvoitti 20.7.2018 Latvian tasavallan toteuttamaan tarvittavat toimet Rimševičsille määrättyjen turvaamistoimien lakkauttamiseksi asian C-238/18 päätökseen saattavan ratkaisun antamiseen asti, siltä osin kuin kyseiset toimet estävät häntä nimeämästä sijaista korvaamaan hänet EKP:n neuvoston jäsenenä.⁸

22. Latvian tasavallan valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjä teki 25.7.2018 päätöksen Rimševičsille määrättyjen turvaamistoimien ehtojen muuttamisesta. Rimševičs teki 1.8.2018 kantelun, jossa riitautettiin muutetut turvaamistoimet. Rigas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesan (Riian kaupunkiin kuuluvan Vidzemen alueen tuomioistuin, Latvia) ihmisoikeuksien valvonnasta vastaava tuomari hyväksyi 22.8.2018 Rimševičsin kantelun osittain. Latvian tasavallan valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjä teki 28.8.2018 päätöksen, jolla muutettiin uudelleen Rimševičsille määrättyjä turvaamistoimia.

IV Oikeudenkäyntimenettelyt unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten lausumat

23. Rimševičs nosti kanteen asiassa C-202/18 unionin tuomioistuimen kirjaamoon 16.3.2018 toimittamallaan asiakirjalla.

24. Rimševičs vaatii, että unionin tuomioistuin

- 1) toteaa, että kantaja erotettiin lainvastaisesti Latvian keskuspankin pääjohtajan tehtävistä korruption ehkäisemisestä ja torjunnasta vastaavan viraston Latvian tasavallan puolesta 19.2.2018 tekemällä päätöksellä, jossa määrättiin turvaamistoimia
- 2) toteaa lainvastaiseksi korruption ehkäisemisestä ja torjunnasta vastaavan viraston Latvian tasavallan puolesta 19.2.2018 tekemällä päätöksellä kantajalle määräämän turvaamistoimen (tietyissä työtehtävissä toimimista koskeva kielto, jolla kantajaa kiellettiin hoitamasta Latvian keskuspankin pääjohtajan tehtäviä ja käyttämästä pääjohtajan valtuuksia)
- 3) toteaa, että kantajalle asetettiin korruption ehkäisemisestä ja torjunnasta vastaavan viraston Latvian tasavallan puolesta 19.2.2018 tekemällä päätöksellä, jossa määrättiin turvaamistoimi, lainvastaisesti rajoituksia, jotka koskivat Euroopan keskuspankin neuvoston jäsenen tehtävien hoitamista ja valtuuksien käyttämistä.

25. Asiassa C-202/18 esittämässään vastineessa Latvian tasavalta vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää Rimševičsin kanteen kokonaisuudessaan.

26. EKP nosti kanteen asiassa C-238/18 unionin tuomioistuimen kirjaamoon 3.4.2018 toimittamallaan asiakirjalla.

27. EKP vaatii, että unionin tuomioistuin

- 1) velvoittaa Latvian tasavallan toimittamaan Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 24 artiklan ensimmäisen kohdan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 62 artiklan mukaisesti kaikki merkitykselliset tiedot, jotka koskevat KNAB:n parhaillaan suorittamia tutkimuksia Latvian keskuspankin pääjohtajan osalta

⁸ Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 31 kohta.

- 2) toteaa EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan mukaisesti, että Latvian tasavalta on rikkonut kyseisen määräyksen toista kohtaa, koska
- Latvian keskuspankin pääjohtaja on erotettu tehtävistään ennen riippumattoman tuomioistuimen asiakysymyksestä antamaa ratkaisua
  - asiassa ei ole – jos Latvian tasavallan esittämät tosiseikat tämän vahvistavat – olemassa poikkeuksellisia olosuhteita, joiden perusteella tehtävistä vapauttaminen käsiteltävässä asiassa oli oikeutettua.
- 3) velvoittaa Latvian tasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

28. Lisäksi unionin tuomioistuimen kirjaamoon EKP:n kanteen kanssa samana päivänä toimitetuilla erillisillä kirjelmillä EKP pyysi unionin tuomioistuinta käsittelemään asian C-238/18 nopeutetussa menettelyssä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 4 kohdan ja 133 artiklan nojalla sekä teki SEUT 279 artiklan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 160 artiklan mukaisen välitoimihakemuksen, joka on rekisteröity numerolla C-238/18 R.

29. Asiassa C-238/18 esittämässään vastineessa Latvian tasavalta vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää EKP:n kanteen kokonaisuudessaan.

30. Unionin tuomioistuimen presidentti päätti 12.6.2018 antamissaan määräyksessä Rimševičs v. Latvia⁹ ja EKP v. Latvia,¹⁰ että asiat C-202/18 ja C-238/18 käsitellään nopeutetussa menettelyssä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 133 artiklan nojalla.

31. Unionin tuomioistuimen varapresidentti velvoitti 20.7.2018 antamallaan välitoimia koskevalla määräyksellä Latvian tasavallan toteuttamaan tarvittavat toimet KNAB:n 19.2.2018 Rimševičsille määräämien turvaamistoimien lakkauttamiseksi asian C-238/18 päätökseen saattavan ratkaisun antamiseen asti, siltä osin kuin kyseiset toimet estävät häntä nimeämästä sijaista korvaamaan hänet EKP:n neuvoston jäsenenä.¹¹ Välitoimihakemus hylättiin muilta osin, ja oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

32. Asioissa C-202/18 ja C-238/18 pidettiin yhteinen istunto 25.9.2018.

33. Yhteisessä istunnossa unionin tuomioistuin pyysi Latvian tasavaltaa toimittamaan kahdeksan päivän kuluessa tarvittavat asiakirjat, joilla voidaan perustella Rimševičsille määrätyt turvaamistoimet ja päätös hänen saattamisestaan rikosoikeudelliseen vastuuseen.

34. Latvian tasavalta toimitti 2.10.2018 Rimševičsin saattamisesta rikosoikeudelliseen vastuuseen 28.6.2018 tehdyn päätöksen ja 43 muuta asiakirjaa. Nämä asiakirjat lähetettiin Rimševičsille ja EKP:lle, jotka esittivät huomautuksensa 19.10.2018.

V Asian arviointi

35. Nyt käsiteltävät asiat ovat ensimmäiset EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan perusteella vireille pannut asiat. Siksi on aiheellista käsitellä kyseisen määräyksen nojalla tehtyjen kanteiden rajoihin (A) liittyviä tiettyjä osatekijöitä, ennen kuin tarkastellaan Rimševičsin ja EKP:n vireille panemien kanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä (B) ja sen jälkeen niiden asiakysymystä (C).

⁹ C-202/18, ei julkaistu, EU:C:2018:489.

¹⁰ C-238/18, ei julkaistu, EU:C:2018:488.

¹¹ C-238/18 R, ei julkaistu, EU:C:2018:581.

A EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettun kanteen rajat

1. Kanteen luonne

36. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätty oikeussuojakeino on sui generis -keino unionin tuomioistuimen oikeussuojakeinojen järjestelmässä, sillä se tarjoaa kansallisen keskuspankin pääjohtajalle ja EKP:lle¹² mahdollisuuden saattaa kansallisen viranomaisen toteuttaman toimen suoraan unionin tuomioistuimen valvontaan.

37. Kansallisilla keskuspankeilla on nimittäin olennainen tehtävä EKPJ:ssä ja unionin rahapolitiikan toteuttamisessa. Niiden, samoin kuin unionin oikeuden täytäntöönpanosta vastaavien jäsenvaltioiden muiden elinten kokoonpano ja toimintasäännöt kuuluvat kuitenkin kansalliseen toimivaltaan. SEUT 131 artiklassa sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14 artiklassa vahvistetuissa puitteissa jäsenvaltioiden keskuspankkien pääjohtajien tehtävään pääsyä ja tehtävästä erottamista koskevien sääntöjen antaminen ja soveltaminen kuuluvat näin ollen jäsenvaltioiden toimivaltaan.

38. Onko EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettua oikeussuojakeinoa siis pidettävä kumoamiskanteena, vaikka EUT-sopimuksen oikeussuojakeinojen järjestelmässä kumoamiskanteella on tarkoitus lähtökohtaisesti kyseenalaistaa unionin elinten toimia?¹³ Vai onko se ymmärrettävä jäsenyysselvotteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen tavoin kanteeksi, jossa vaaditaan toteamaan, että jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta velvoitteitaan, vaikka yleensä Euroopan komissiolla ja muilla jäsenvaltioilla on toimivalta saattaa tällainen laiminlyönti unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi?¹⁴

39. Teoreettisten seikkojen ohella käsiteltävänä olevien kanteiden luonnetta koskevaan kysymykseen annettavan vastauksen käytännön vaikutukset eivät ole vähäisiä. Jos unionin tuomioistuin kumoaisi KNAB:n päätöksen, jolla Rimševičsille määrättiin riidanalaiset turvaamistoimet, hän voisi unionin tuomioistuimen tuomion julistamisesta lähtien alkaa uudelleen hoitaa tehtäviään. Jos unionin tuomioistuin sen sijaan toteaa, että kyseessä olevat toimet ovat ristiriidassa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön kanssa, Latvian tasavallan olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanon varmistamiseksi kansallisessa oikeusjärjestyksessään.

40. Kuten Rimševičsin ja EKP:n toteamuksista ilmenee ja kuten kyseiset asianosaiset vahvistivat istunnossa, Rimševičs ja EKP vaativat unionin tuomioistuinta antamaan vahvistustuomion, jossa todetaan, että määrätessään Rimševičsille riidanalaiset turvaamistoimet Latvian tasavalta rikkoi EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklaa. Tällaisen unionin tuomioistuimen antaman vahvistustuomion perusteella Latvian viranomaisten olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen täytäntöön panemiseksi kansallisella tasolla.

12 EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 35.5 artiklan mukaan *EKP:n* päätöksen asian saattamisesta Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi tekee yleensä EKP:n neuvosto. Kyseisen perussäännön 14.2 artiklassa sen sijaan määrätään, että pääjohtaja, jota asia koskee, tai *EKP:n neuvosto* voi panna vireille kyseisessä määräyksessä tarkoitettun kanteen. On kuitenkin todettava, että EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa myönnetään EKP:n neuvostolle ainoastaan EKP:n sisäinen toimivalta päättää kanteen vireille panemisesta eikä siinä myönnetä neuvostolle oikeutta panna vireille kanne koko EKP:n puolesta. Pitää kuitenkin paikkansa, että asiassa C-238/18 kanteen pani vireille EKP, mutta EKP:n neuvosto päätti saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

13 Ks. vastaavasti määräys 5.10.1983, Chatzidakis Nevas v. Kreikan lakimiesten sosiaalivakuutuskassa (142/83, EU:C:1983:267, 3 ja 4 kohta) ja tuomio 30.6.1993, parlamentti v. neuvosto ja komissio (C-181/91 ja C-248/91, EU:C:1993:271, 12 kohta).

14 Määräys 23.1.1995, Bilanzbuchhalter v. komissio (T-84/94, EU:T:1995:9, 26 kohta). EKP:n erityisestä toimivallasta saattaa asia SEUT 271 artiklan d alakohdan nojalla unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi sen toteamiseksi, että kansallinen keskuspankki on jättänyt täyttämättä sille kuuluvat velvollisuudet, ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 25.

41. Jotta voidaan määrittää EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetun kanteen luonne sekä unionin tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi kanne saatetaan kyseisen määräyksen nojalla, tehtävä, tämän määräyksen lisäksi on otettava huomioon sen säännösten systematiikka ja asiayhteys, jonka osa määräys on, määräyksen päämäärät ja tavoitteet¹⁵ sekä sen syntyhistoria.¹⁶

a) Sanamuoto ja syntyhistoria

42. Aluksi totean, että EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan sanamuodossa ei täsmennetä sellaisen kanteen luonnetta, jolla keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehty päätös on tarkoitus saattaa unionin tuomioistuimen valvontaan.

43. Joissakin kieliversioissa, muun muassa ranskankielisessä versiossa, EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa puhutaan pääjohtajan tehtävästä erottamista ”vastaan” vireille pantavasta kanteesta, samoin kuin SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa käytetään sanamuotoa ”kanne säädöksiä vastaan”.¹⁷ Lisäksi useimmissa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan kieliversioissa soveltamisperuste, jonka mukaan kanne voidaan panna vireille ”sillä perusteella, että perussopimuksia tai niiden soveltamista koskevaa oikeussääntöä on rikottu”, ja määräaika koskeva viimeinen virke ovat käytännössä identtisiä SEUT 263 artiklan toisen ja kuudennen kohdan samantapaisen sanamuodon kanssa.

44. Kun otetaan huomioon EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan syntyhistoria, vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei näiden terminologisten seikkojen perusteella voida katsoa, että lainsäätäjät olisi tarkoituksella päättänyt luokitella kyseisessä määräyksessä tarkoitetun kanteen kumoamiskanteeksi.

45. Näin ollen yhtäältä on todettava, että kansallisten keskuspankkien johtajat ovat laatineet EKPJ:n ja EKP:n perussäännön, joka oli tarkoitus sisällyttää Maastrichtin sopimukseen, yksinomaan englannin kielellä.¹⁸

46. Tässä yhteydessä laadittuihin ehdotuksiin sisältyi kuitenkin muotoilu, joka on edelleen nykyisen englanninkielisen version sanamuoto, jonka mukaan pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehty päätös ”may be referred to the Court of Justice”.¹⁹ Sama pätee talous- ja rahaliittoa käsitelleen hallitustenvälisen konferenssin puheenjohtajan 30.10.1991 laatimaan ehdotukseen.²⁰

15 Ks. mm. tuomio 14.6.2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, 61 kohta); tuomio 14.1.2016, Vodafone (C-395/14, EU:C:2016:9, 40 kohta) ja tuomio 25.1.2018, komissio v. Tšekki (C-314/16, EU:C:2018:42, 47 kohta).

16 Ks. kannanottoni Pringle (C-370/12, EU:C:2012:675, 127–131 kohta); tuomio 27.11.2012, Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, 135 kohta); ratkaisuehdotukseni Inuit Tapiriit Kanatami ym. v. parlamentti ja neuvosto (C-583/11 P, EU:C:2013:21, 32 kohta) ja tuomio 3.10.2013, Inuit Tapiriit Kanatami ym. v. parlamentti ja neuvosto (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 59 ja 70 kohta).

17 Ks. ranskaksi ”un recours contre la décision prise à cet effet peut être introduit” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”toute personne – peut former – un recours contre les actes –” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta; hollanniksi ”tegen een besluit daartoe kan de betrokken president of de Raad van bestuur beroep instellen” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”iedere natuurlijke of rechtspersoon kan – beroep instellen tegen handelingen –” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta); saksaksi ”gegen einen entsprechenden Beschluss kann der betreffende Präsident einer nationalen Zentralbank oder der EZB-Rat – den Gerichtshof anrufen” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”jede – Person kann – gegen – Handlungen – Klage erheben” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta); latviaksi ”var apstrīdēt šo lēmumu” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”jebkura – persona – var celt prasību par tiesību aktu” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta).

18 Ks. keskuspankkien pääjohtajien 27.11.1990 laatima ehdotus, joka on julkaistu Agence Européen julkaisussa *Europe/Documents*, nro 1669/1670, 8.12.1990, s. 1, PDF-asiakirjan s. 6 (https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/document/cog_pubaccess/shared/data/ecb.dr.parcg2007_0005draftstatute.en.pdf?c34e41042567a5832ffd2adb7e5baa48), ja heidän 26.4.1991 laatimansa ehdotus (CONF-UEM 1613/91), s. 1, PDF-asiakirjan s. 12 (https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/document/cog_pubaccess/shared/data/ecb.dr.parcg2007_0010draftstatute.en.pdf?77031b02df114d03b2da29d4d1ccf33d).

19 SEUT 263 artiklan neljännen kohdan englanninkielisessä versiossa puolestaan määrätään, että ”any natural or legal person may – institute proceedings against an act –”.

20 Ks. talous- ja rahaliittoa käsitelleen hallitustenvälisen konferenssin puheenjohtajan 28.10.1991 laatima ehdotus (SN 3738/91 (UEM 82)), PDF-asiakirjan s. 47 (<http://ec.europa.eu/dorie/fileDownload.do?sessionId=Xy2HP92HJVCBrNG02Sws0j2QqCrpL968JlDwYGH2GL1BTJ2Q1V!233738690?docId=409907&cardId=409907>).

47. Se, että joissakin EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan kieliversioissa puhutaan tehtävästä erottamisesta tehtyä päätöstä ”vastaan” vireille pantavasta kanteesta, aiheuttaa siis käännösongelmia. Se ei voi näin ollen ilmentää sitä, että unionin lainsäätäjät tarkoitti kyseisessä määräyksessä tarkoitettua kanteen kumoamiskanteeksi. Tämän analyysin vahvistaa se, ettei useissa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan kieliversioissa ole SEUT 263 artiklan neljättä kohtaa muistuttavaa muotoilua.²¹

48. Toisaalta Maastrichtissa 9.–11.12.1991 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa hyväksytyyn ja helmikuussa 1992 allekirjoitettuun Maastrichtin sopimukseen sisältyvän EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan versioon sisältyy lause, jonka mukaan kante voidaan panna vireille ”perussopimusten ja sen soveltamista koskevan oikeussäännön rikkomisen perusteella”, sekä kanteen vireille panemisen määräaika koskeva viimeinen virke.

49. Vaikuttaa siltä, että nämä kaksi osatekijää on myös niiden englanninkielisissä versioissa ”lainattu” SEUT 263 artiklan toisen ja kuudennen kohdan edeltävistä versioista. Eri versioihin liitettyihin kommentteihin ja niihin liittyviin keskusteluihin²² ei kuitenkaan sisälly mitään viitettä keskusteluista, jotka koskevat keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehdystä päätöksestä nostettavan kanteen luonnetta.

50. Näin ollen ei ole mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin päätellä, että edellä olevissa kohdissa mainittujen kahden osatekijän käyttöönotto viime hetkellä²³ tarkoittaa sitä, että unionin lainsäätäjät valitsi käsitteeksi SEUT 263 artiklassa tarkoitettua kanteen vastaavaa kumoamiskanteen. Määräajan käyttöönotolla saatetaan ennen kaikkea vastata nopeutta ja oikeusvarmuutta koskevaan huolenaiheeseen riitautettaessa keskuspankin pääjohtajan erottaminen tehtävästään.

51. Tällaisen tulkinnan vahvistaa se, ettei EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14 artiklassa ole vastaavaa määräystä kuin SEUT 264 artiklassa, jossa Euroopan unionin tuomioistuimen tehtävä SEUT 263 artiklassa tarkoitettua kanteen yhteydessä määritellään siten, että jos kante on aiheellinen, Euroopan unionin tuomioistuin julistaa säädöksen mitättömäksi.

b) Systemaattinen ja teleologinen tulkinta

52. Koska unionin tuomioistuin ei saa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan sanamuodon ja syntyhistorian perusteella tietoa kyseisessä määräyksessä tarkoitettua kanteen luonteesta, on tarkasteltava sen säännösten systematiikkaa ja asiayhteyttä, jonka osa se on, sekä määräyksen päämääriä ja tavoitteita.

21 Ks. englanninkielisten versioiden (edellä tämän ratkaisuehdotuksen 46 kohta ja alaviite 19) lisäksi espanjankieliset versiot ”el gobernador afectado o el Consejo de Gobierno podrán recurrir las decisiones al respecto ante el Tribunal de Justicia” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”toda persona -- podrá interponer recurso -- contra los actos” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta), italiankieliset versiot ”una decisione in questo senso può essere portata dinanzi alla Corte di giustizia” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”qualsiasi persona -- può proporre -- un ricorso contro gli atti” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta), portugalkieliset versiot ”o governador em causa ou o Conselho do BCE podem interpor recurso da decisão de demissão para o Tribunal de Justiça” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”qualquer pessoa -- pode interpor -- recursos contra os atos --” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta) ja tanskankieliset versiot ”en afgørelse om afskedigelse kan af den pågældende centralbankchef eller af Styrelsesrådet indbringes for Domstolen” (EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla) vs. ”enhver -- person kan -- indbringe klage med henblik på prøvelse af retsakter --” (SEUT 263 artiklan neljäs kohta).

22 Ks. Van den Berg, C. C. A., *The Making of the Statute of the European System of Central Banks*, Amsterdam, 2005, s. 137– (kertomus EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.1 ja 14.2 artiklaa koskevista keskusteluista, 14.2 artiklassa tarkoitettua kanteen luonnetta koskevia keskusteluita koskevan viittauksen puuttuminen kokonaan) sekä s. 495–497 (tekijä luettelee kaikki käyttämänsä asiakirjat ja toteaa itse osallistuneensa useimpiin työryhmien keskusteluihin (s. 496); myöskään Agence Europeen julkaisun *Bulletin quotidien Europe* marras–joulukuun 1991 numeroissa, joissa on muun muassa tietoja ministeritasolla käydyistä talous- ja rahaliittoa koskevista keskusteluista, ei viitata millään tavoin EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettua kanteen vastaavaa kumoamiskanteen luonnetta koskevaan keskusteluun).

23 Edellä tämän ratkaisuehdotuksen 46 ja 48 kohdassa mainituista päivämääristä ja asiakirjoista ilmenee, että kyseiset osatekijät otettiin mukaan niiden muutaman viikon aikana, jotka kuluivat 30.10.1991 pidetyn talous- ja rahaliittoa käsitelleen hallitustenvälisen kokouksen ja 9.–11.12.1991 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa tapahtuneen Maastrichtin sopimuksen hyväksymisen välillä.

53. Perussopimuksissa myönnettyjen oikeussuojakeinojen rakenteen huomioon ottaen on kuitenkin johdonmukaista, ettei EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrättyä oikeussuojakeinoa analysoida kumoamiskanteena vaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen tapaisena toteamista koskevana kanteena.

54. Näin ollen unionin tuomioistuimessa oikeussuojakeinojen järjestelmään sisältyy kaksi toisiinsa liittyvää mutta kuitenkin erillistä alaa. Ensimmäisen alan muodostavat unionin toimielimet, elimet ja laitokset, joiden säädösten laillisuutta unionin tuomioistuin valvoo ja joiden säädökset se on toimivaltainen kumoamaan. Tämän kumoamista koskevan toimivallan täytäntöönpanon yhteydessä unionin säädöksiä koskeva oikeusjärjestelmä muuttuu välittömästi: mitättömäksi julistetun säädöksen oikeusvaikutukset lakkaavat välittömästi. Se, että SEUT 266 artiklan mukaan tuomion täytäntöönpanoon voi kuulua myös muita toimenpiteitä, jotka toimielimen, jonka säädös on julistettu mitättömäksi, on toteutettava, ei poista miltään osin tätä kumoamiskanteen muovaavaa vaikutusta.

55. Toisella alalla, johon kuuluvat jäsenvaltiot ja niiden elimet ja toimielimet, unionin tuomioistuin ei sen sijaan puutu asiaan muokkaamalla suoraan kansallista oikeusjärjestelmää vaan ainoastaan toteamalla, että kansallisen oikeuden säädös tai tilanne on ristiriidassa unionin oikeuden ja perussopimuksista johtuvien jäsenvaltion velvoitteiden kanssa. Tämä tuomioistuimen toiminnan luonteen ero johtuu unionin toimielinten, elinten ja laitosten muodostaman alan ja jäsenvaltioiden muodostaman alan systemaattisesta erosta: Unionin tuomioistuin kuuluu suoraan ensimmäiseen alaan ja toteuttaa siellä toimia unionin toimielimenä, mutta se ei kuulu toiseen alaan, joka on jokaisen jäsenvaltion oma järjestelmä, jossa kansalliset elimet, joihin myös tuomioistuimet kuuluvat, huolehtivat unionin tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanosta. Jäsenvaltioiden alalla jäsenvaltioiden on myös muutettava kansallista oikeusjärjestelmää tekemällä johtopäätökset unionin tuomioistuimen tuomioista kyseessä olevien kansallisen oikeuden säädösten oikeudellisen olemassaolon osalta.

56. Näiden kahden alan toisistaan erottamisen kanssa on sopusoinnussa myös se, että unionin tuomioistuin käsittelee EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan yhteydessä jäsenvaltion päätöstä erottaa keskuspankin pääjohtaja tehtävästään eikä kyseisen jäsenvaltion vaatimusta siitä, että unionin tuomioistuin itse toteuttaa tällaisen erottamisen. Toisin kuin unionin toimielinten jäsenten kohdalla,²⁴ unionin tuomioistuin ei nimittäin ole toimivaltainen lausumaan suoraan kansallisten keskuspankkien pääjohtajien erottamisesta tehtävästään, koska ainoastaan kansalliset viranomaiset voivat nimittää heidät ja erottaa heidät tehtävästään.²⁵

57. Näin ollen johdonmukaista on myös se, että EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa kanteen nostamisperusteena mainitaan ainoastaan perussopimusten tai niiden soveltamista koskevan oikeussäännön rikkominen eikä, kuten SEUT 263 artiklan toisessa kohdassa, myös toimivallan puuttuminen, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen tai harkintavallan väärinkäyttö. Viimeksi mainitut kolme perustetta eivät nimittäin ole merkityksellisiä unionin tuomioistuimen valvoessa päätöstä erottaa keskuspankin pääjohtaja tehtävästään. Tämä päätös kuuluu ulkoisen laillisuutensa ja

²⁴ Ks. erityisesti komission osalta SEUT 247 artikla (unionin tuomioistuin voi neuvoston tai komission pyynnöstä päättää erottaa komission jäsenet), Euroopan unionin tuomioistuimen osalta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 6 artiklan ensimmäinen kohta (jäsenet voidaan vapauttaa tehtävästään unionin tuomioistuimen tuomareiden ja julkisasiamiesten yksimielisellä tuomiolla), EKP:n johtokunnan osalta EKP:n ja EKP:n perussäännön 11.4 artikla (unionin tuomioistuin voi EKP:n neuvoston tai johtokunnan pyynnöstä erottaa jäsenet tehtävästään), Euroopan tilintarkastustuomioistuimen osalta SEUT 286 artiklan 6 kohta (unionin tuomioistuin voi erottaa jäsenet tehtävästään tilintarkastustuomioistuimen pyynnöstä) ja Euroopan oikeusasiamiehen osalta SEUT 228 artiklan 2 kohta (unionin tuomioistuin voi erottaa hänet Euroopan parlamentin pyynnöstä).

²⁵ Toisin kuin EKP:n johtokunnan jäsenet (ks. edellinen alaviite), jotka nimitetään EKP:n ja EKP:n perussäännön 11 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti ja jotka näin ollen kuuluvat unionin alaan, EKP ei näin ollen voi suoraan vaatia EKP:n neuvoston jäsenenä olevien keskuspankkien pääjohtajien erottamista tehtävästään. Jos EKP katsoo, että kansallisen keskuspankin pääjohtaja olisi erotettava tehtävästään, se soveltaisi todennäköisesti SEUT 271 artiklan d alakohtaa, jonka nojalla se voi nostaa unionin tuomioistuimessa kansallista keskuspankkia vastaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen, jos se katsoo, että tämä on jättänyt täyttämättä sille perussopimusten mukaan kuuluvan velvollisuuden.

tekijänsä toimivallan osalta jäsenvaltioiden alaan eli kansallisten oikeussääntöjen soveltamisalaan ja kansallisten tuomioistuinten valvontaan. Unionin tuomioistuimen valvonta koskee ainoastaan sitä, täyttyvätkö EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa pääjohtajan tehtävistä erottamiselle asetetut edellytykset.²⁶

58. Unionin tuomioistuimella olevan mitättömäksi julistamista koskevan toimivallan täytäntöönpano EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetun kanteen yhteydessä sekoittaisi näin ollen unionin ja jäsenvaltioiden aloja.

59. Antamalla unionin tuomioistuimelle toimivalta julistaa mitättömäksi päätös, jolla pääjohtaja erotetaan epäoikeudenmukaisesti tehtävästään, voitaisiin kiistatta erittäin tehokkaasti suojella EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan tavoitetta eli kansallisten keskuspankkien pääjohtajien riippumattomuutta.

60. Julistamalla kansallisen viranomaisen tekemä päätös mitättömäksi puututtaisiin kuitenkin paitsi epätavallisella myös äärimmäisen räikeällä tavalla jäsenvaltioiden toimivaltaan ja menettelylliseen autonomiaan. Kun otetaan huomioon SEU 4 ja SEU 5 artiklassa vahvistettujen toissijaisuusperiaatteen ja annetun toimivallan periaatteen perustuslaillinen merkitys, tällaisesta puuttumismahdollisuudesta olisi kuitenkin nimenomaisesti määrättävä perussopimuksissa.

61. Lisäksi se, että unionin tuomioistuimen tehtävänä on tehdä ainoastaan toteava päätös eikä kumoamispäätöstä, ei heikennä sen toiminnan oikeudellista vaikutusta: jäsenvaltioiden samoin kuin unionin toimielinten, elinten ja laitosten on noudatettava sen tuomioita.

62. Jos unionin tuomioistuin toteaa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetun kanteen yhteydessä, että pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehtyä päätöstä ei voida hyväksyä, sen sijaan, että se kumoaisi kyseisen päätöksen, jäsenvaltiot ovat yhtä lailla velvollisia panemaan unionin tuomioistuimen ratkaisun välittömästi täytäntöön. Muussa tapauksessa komissio voi aloittaa SEUT 258–SEUT 260 artiklassa tarkoitetun menettelyn, joka on perussopimuksissa määrätty keino saada jäsenvaltiot noudattamaan velvoitteitaan.

2. Kanteen vastaaja

63. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetun kanteen analysointi jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta vaikutteita saaneena toteamista koskevana kanteena on myös sopusoinnussa sen käytännön täytäntöönpanon kanssa.

64. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa ei siis täsmennetä, kuka on vastaaja siinä tarkoitetussa kanteessa.

65. Näissä olosuhteissa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta saatujen vaikutteiden perusteella voidaan katsoa, että kanteen, joka koskee kansallisen keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehtyä päätöstä, on oltava suunnattu koko asianomaista jäsenvaltiota vastaan, sillä kaikkien sen elinten ja hallintoviranomaisten toimia on pidettävä koko jäsenvaltion toimina. Näin ollen kyseisen jäsenvaltion on puolustettava keskuspankkinsa pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehtyä päätöstä ja varmistettava unionin tuomioistuimen täytäntöönpano sisäisissä oikeussuhteissaan.

²⁶ Ks. tästä jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 151–160 kohta.

66. Lisäksi on vaikea kuvitella, ettei unionin tuomioistuimen yhteystaho olisi jäsenvaltio kokonaisuudessaan vaan sen riidanalaisen toimenpiteen antanut viranomainen, kuten kumoamiskanteesta vaikutteita saaneen kanteen tapauksessa voisi olla mahdollista. Olisiko unionin tuomioistuimen määritettävä kansallisella tasolla pääjohtajan tehtävästään erottamista koskevan päätöksen tekijä eli se, onko kansallisella viranomaisella kansallisen oikeuden nojalla jäsenvaltion oikeushenkilöllisyydestä erillinen oma oikeushenkilöllisyys, jonka perusteella sitä vastaan voidaan nostaa kanne? Mitä tapahtuisi, jos keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamista koskevaa päätöstä ei olisi tehnyt hallintoviranomainen vaan kyseisen jäsenvaltion parlamentti tai kansallinen tuomioistuin? Nämä pohdinnat paljastavat, ettei ole käytännöllistä asettaa kyseenalaiseksi suoraan kansallista viranomaista unionin tuomioistuimessa vaadittaessa sen toimien kumoamista.

67. Tästä seuraa, että Rimševičs ja EKP nostivat perustellusti kanteensa Latvian tasavaltaa vastaan.

3. Välipäätelmä

68. Edellä esitetystä seuraa, että käsiteltävänä olevia kanteita on pidettävä kanteina, joissa unionin tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että määrätessään Rimševičsille turvaamistoimia, joilla häntä estetään hoitamasta Latvian keskuspankin pääjohtajan tehtäväänsä, Latvian tasavalta on jättänyt noudattamatta EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

B Unionin tuomioistuimen toimivalta käsitellä KNAB:n Rimševičsille määräämiä turvaamistoimia

1. Unionin tuomioistuimen toimivalta

69. Koska EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa viitataan ”unionin tuomioistuimeen”, kyseisessä määräyksessä tarkoitettu kanne kuuluu Euroopan unionin tuomioistuimessa unionin tuomioistuimen eikä unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltaan.

70. SEU 19 artiklan mukaan ”unionin tuomioistuin” ja ”unionin yleinen tuomioistuin” ovat nimittäin ne kaksi tuomioistuinta, jotka muodostavat ”Euroopan unionin tuomioistuimen”. EKPJ:n ja EKP:n perussäännössä noudatetaan tätä terminologiaa, koska sen 35 ja 36 artiklassa viitataan unionin tuomioistuimissa toteutettavien EKP:n muiden kuin kyseisen perussäännön 14.2 artiklassa määrättyjen menettelyjen tai muiden erityismenettelyjen osalta ”Euroopan unionin tuomioistuimeen”. Näin ollen EKP:n yleisiin oikeudenkäyntimenettelyihin unionin tuomioistuimissa sovelletaan tavanomaisia toimivallan jakoa koskevia sääntöjä.

71. Lisäksi on perusteltua, että unionin tuomioistuimelle myönnetään toimivalta käsitellä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettua erityistä kannetta, kun otetaan huomioon keskuspankkien pääjohtajien riippumattomuuden perustuslaillinen merkitys²⁷ ja heidän tehtävästään erottamiseen liittyvien kysymysten poliittinen arkaluonteisuus. Myöskään tarve ratkaista nopeasti pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehtyyn päätökseen liittyvä ristiriita EKPJ:n ja EKP:n moitteettoman toiminnan takaamiseksi ei tue sitä, että tällaista päätöstä koskevaa kannetta käsiteltäisiin kahdessa oikeusasteessa.

²⁷ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 5 kohta.

2. Rimšēvičsiin kohdistetut toimet, joilla hänet erotettiin tehtävästä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetulla tavalla

72. Latvian tasavalta väittää, ettei unionin tuomioistuin ole EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan perusteella toimivaltainen käsittelemään KNAB:n Rimšēvičsille määräämiä turvaamistoimia, koska niitä ei voida pitää kyseisessä määräyksessä tarkoitettuna tehtävästä erottamisena. Latvian tasavallan mukaan tällaisten toimien ainoana tavoitteena on tutkinnan moitteeton sujuminen, ja ne ovat luonteeltaan väliaikaisia ja kestoaltaan rajoitettuja. Näin ollen Latvian rikosprosessilain 249 §:n 1 momentin²⁸ nojalla tällaisia toimia voidaan muuttaa tai ne voidaan peruuttaa milloin tahansa, eivätkä ne saman lain 389 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan saa kestää kauemmin kuin 22 kuukautta. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetulla tehtävästä erottamisen käsitteellä tarkoitetaan sen sijaan oikeudellisen ja institutionaalisen siteen katkeamista henkilöstön jäsenen ja toimielimen välillä. Latvian tasavallan mukaan tällaisen siteen katkeamisen voi Rimšēvičsin tapauksessa toteuttaa ainoastaan Latvian parlamentti Latvian keskuspankkia koskevan lain 22 §:n nojalla.²⁹

73. EKP ja Rimšēvičs sen sijaan väittävät, että KNAB:n Rimšēvičsille määräämät turvaamistoimet estävät häntä tosiasiallisesti hoitamasta Latvian keskuspankin pääjohtajan ja EKP:n neuvoston jäsenen tehtäväänsä. Jotta voidaan taata EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan, jonka tavoitteena on säilyttää kansallisten keskuspankkien pääjohtajien riippumattomuus kaikesta jäsenvaltioiden painostuksesta huolimatta, tehokas vaikutus, EKP:n ja Rimšēvičsin mielestä olisi näin ollen katsottava, että unionin tuomioistuin voi valvoa riidanalaisia toimia kyseisen määräyksen nojalla.

74. Viimeksi esitetty väite ei ole vakuuttava.

75. Näin ollen unionin tuomioistuimen ei tarvitse käsiteltävässä asiassa määritellä tyhjentävästi EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettua tehtävästä erottamisen käsitettä, vaan on riittävää todeta, että kyseinen määräys menettäisi tehokkaan vaikutuksensa, jos KNAB:n 19.2.2018 tekemällään päätöksellä Rimšēvičsiin kohdistamien toimien kaltaiset toimet eivät kuuluisi sen soveltamisalaan.

76. Kuten edellä jo todettiin, EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan tavoitteena on säilyttää kansallisten keskuspankkien pääjohtajien ja EKP:n tärkeimpänä päätöksentekokoelimenä toimivan EKP:n neuvoston riippumattomuus, joka on unionin ja EKPJ:n talous- ja rahapolitiikan päätavoitteena olevan hintavakauden välttämätön edellytys.³⁰ Kansallisten keskuspankkien pääjohtajien riippumattomuuden tehokas suojelu edellyttää kuitenkin, että unionin tuomioistuin voi valvoa kansallisen toimenpiteen perusteltavuutta, jos se vaikuttaa konkreettisesti siten, ettei pääjohtaja voi hoitaa tehtäväänsä, riippumatta toimenpiteen muodollisesta luokittelusta kansallisessa oikeudessa. Sen mukaisesti, mitä edellä todettiin tapauksista, joissa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettu kanne voidaan nostaa,³¹ unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole myöskään tutkia, vastaako kansallisen keskuspankin pääjohtajan tehtävän hoitamiseen vaikuttava toimenpide muodollisesti tehtävästä erottamista kansallisessa oikeudessa tai onko siinä tätä varten säädettyjä menettelyjä noudatettu.³²

77. Ilman, että sitä tarvitsee välttämättä määritellä tyhjentävästi, EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettu tehtävästä erottamisen käsite on näin ollen unionin oikeuden itsenäinen käsite, joka ei liity soveltamisperusteensa osalta toimenpiteen muotoon ja asemaan kansallisessa oikeudessa vaan sen asiasisältöön ja konkreettisiin vaikutuksiin.

28 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 9 kohta.

29 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 12 kohta.

30 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 5 kohta.

31 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 57 kohta.

32 Ks. tästä myös jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 151–160 kohta.

78. Tässä yhteydessä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan ranskan- ja latviankielisissä versioissa käytetään, kuten kyseisen määräyksen muissakin kieliversioissa, ilmaisuja, joista voidaan päätellä, ettei kyseinen pääjohtaja enää hoida tehtäviään tai virkaansa tai että hänen toimikautensa on päättynyt.³³ Tätä toteamusta ei heikennä se, kuten EKP esittää, että unionin tiettyjen toimielinten tai elinten jäsenten erottamista koskevissa perussopimuksen määräyksissä viitataan ”erottamiseen” eikä ”tehtävästä erottamiseen”, mikä EKP:n mielestä korostaa viimeksi mainitun käsitteen yleisempää luonnetta.³⁴ Kaikki kieliversiot eivät myöskään tue viimeksi mainittua väitettä.

79. Toimenpiteen väliaikainen luonne tai se, ettei se katkaise kyseisten pääjohtajan ja kansallisen keskuspankin välistä oikeudellista ja institutionaalista sidettä lopullisesti, ei voi kuitenkaan olla esteenä kyseisen toimenpiteen luokittelulle EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetuksi tehtävästä erottamiseksi, jos se tosiasiallisesti estää pääjohtajaa hoitamasta tehtävänsä. Muuten jäsenvaltiot voisivat kiertää kyseisessä määräyksessä vahvistettua kieltoa toteuttamalla toimenpiteitä, joita ei virallisesti luokitella tehtävästä erottamiseksi mutta joilla on käytännössä vastaava vaikutus. Lisäksi, kuten EKP perustellusti toteaa, näennäisesti väliaikainen toimenpide voi osoittautua lopulliseksi, jos sen vaikutukset kestävät asianomaisen pääjohtajan toimikauden päättymiseen asti. Kuten myös EKP ja Rimševičs toteavat, myös tehtävän hoitamisen väliaikainen estäminen on keskuspankin pääjohtajan painostamista ja siten uhka hänen riippumattomuudelleen, mitä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklalla pyritään nimenomaisesti ehkäisemään.

80. Tästä seuraa, että KNAB:n käsiteltävässä asiassa Rimševičsille 19.2.2018 tehdyllä päätöksellä määräämät turvaamistoimet eli kielto harjoittaa Latvian keskuspankin pääjohtajan tehtäviä ja kielto poistua maasta ilman ennakkolupaa (siltä osin kuin se estää Rimševičsiä osallistumasta EKP:n neuvoston kokouksiin) on luokiteltava EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetuksi tehtävästä erottamiseksi. Se Latvian tasavallan mainitsema seikka, että Rimševičsille määrätyt kiellot eivät ole haitanneet Latvian keskuspankin toimintaa – olettaen, että se on näytetty toteen – on tässä yhteydessä merkityksetön. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan tavoitteena on suojella kansallisten keskuspankkien pääjohtajien sekä heillä EKPJ:ssä ja EKP:ssä olevan tehtävän institutionaalista ja henkilökohtaista riippumattomuutta eikä pelkästään kansallisten keskuspankkien moitteetonta toimintaa.

81. Täydellisyyden vuoksi on todettava, ettei Latvian tasavalta voi vedota pätevästi myöskään SEUT 276 artiklaan riitauttaakseen unionin tuomioistuimen toimivallan käsiteltävässä asiassa. SEUT 276 artiklassa määrätään, että käyttäessään vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskeviin EUT-sopimuksen kolmannen osan V osaston 4 luvun (”Oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla”) ja 5 luvun (”Poliisiyhteistyö”) määräyksiin liittyviä toimivaltuuksiaan Euroopan unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tutkia jäsenvaltion poliisiviranomaisen tai muiden lainvalvontaviranomaisten toteuttamien toimien pätevyyttä tai oikeasuhteisuutta taikka antaa ratkaisua niiden velvollisuuksien suorittamisesta, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi ja sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

33 Ks. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan ranskankielisen version (”un gouverneur ne peut être relevé de ses fonctions”) ja latviankielisen version (”Tikai tad, ja vaditājs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu, viņu var atbrīvot no amata”) lisäksi esimerkiksi englanninkielinen versio (”a Governor may be relieved from office only”), espanjankielinen versio (”un gobernador sólo podrá ser relevado de su mandato”), italiankielinen versio (”un governatore può essere sollevato dall’incarico solo”), saksankielinen versio (”der Präsident einer nationalen Zentralbank kann aus seinem Amt nur entlassen werden”), hollanninkielinen versio (”en president kan slechts van zijn ambt worden ontheven”), tanskankielinen versio (”en centralbankchef kan kun afskediges”), portugalkielinen versio (”um governador só pode ser demitido das suas funções”) ja romaniankielinen versio (”un guvernator poate fi eliberat din funcție numai”).

34 Ks. komission jäsenten osalta SEUT 246 ja SEUT 247 artikla, EKP:n johtokunnan jäsenten osalta EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 11.4 artikla, oikeusasiamiehen osalta SEUT 228 artiklan 2 kohdan toinen alakohta ja tilintarkastustuomioistuimen jäsenten osalta SEUT 286 artiklan 5 kohta (saman määräyksen joidenkin kieliversioiden 6 kohdassa viitataan sitä vastoin tehtävästä erottamiseen, kuten Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 6 artiklassa viimeksi mainitun toimielimen jäsenten osalta).

82. Kuten unionin tuomioistuimen varapresidentti jo totesi,³⁵ käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat toimet eivät kuitenkaan kuulu jäsenvaltioiden rikosoikeuden alalla tekemään oikeudelliseen yhteistyöhön eivätkä niiden poliisiyhteistyöhön. SEUT 276 artikla ei näin ollen ole esteenä sille, että unionin tuomioistuin tutkii käsiteltävien asioiden yhteydessä KNAB:n Rimševičsille määräämät turvaamistoimet EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa asetettujen edellytysten perusteella.

83. Lopuksi on hylättävä myös Latvian tasavallan väitteet, joiden mukaan tunnustamalla käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen toimivalta myönnettäisiin kyseessä olevalle keskuspankin pääjohtajalle rikosoikeudellinen koskemattomuus ja puututtaisiin kansalliseen rikosoikeudelliseen menettelyyn. Ei nimittäin ole lainkaan kyse rikosoikeudellisen koskemattomuuden myöntämisestä Rimševičsille³⁶ tai siitä, että KNAB:tä tai muuta Latvian lainvalvontaviranomaista estettäisiin tekemästä rikostutkintaa. On ainoastaan varmistettava, että Rimševičsille määrätyt turvaamistoimet, joiden julki tuotuna tavoitteena on varmistaa KNAB:n tutkinnan moitteeton sujuminen, ovat perusteltuja EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa vahvistettujen edellytysten perusteella.

84. Jos unionin tuomioistuin katsoo, että näin ei ole, se voi joutua toteamaan, että rikostutkinnan moitteettoman sujumisen varmistamiseksi määrätty toimenpide on ristiriidassa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan kanssa. On kuitenkin kohtuullista olettaa, että jos ei ole näytetty toteen, ettei kansallisen keskuspankin pääjohtaja enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai että hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen, muita tosiseikkoja koskeva tutkimus voidaan toteuttaa estämättä kyseistä pääjohtajaa hoitamasta tehtävänsä. Jos on sitä vastoin näytetty toteen, että rikostutkinnan moitteeton sujuminen edellyttää, että keskuspankin pääjohtajaa estetään hoitamasta tehtävänsä, on todennäköisesti myös näytetty toteen, ettei hän enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai että hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen.

85. Joka tapauksessa on todennäköistä, että useimmissa tapauksissa tosiseikat, joilla voidaan osoittaa, ettei pääjohtaja enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai että hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen, ovat myös merkityksellisiä kansallisen rikosoikeuden kannalta. Näin ollen vaikuttaa hyvin todennäköiseltä, että kansallinen rikostutkinta toteutetaan samanaikaisesti EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen kanssa. Tämä pätee siis etenkin silloin, kun lähdetään siitä periaatteesta, että pääjohtaja on voitava pidättää tehtävästään myös ilman rikostuomiota, jos on olemassa sellaisia todisteita, joilla voidaan osoittaa, että hänen tehtävästään erottamisen edellytykset täyttyvät.³⁷

86. Tästä seuraa, että Latvian tasavalta ei voi myöskään väittää, että rikostutkinnan asiakirja-aineiston antaminen unionin tuomioistuimelle EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettua menettelyä varten estää kyseisen tutkinnan moitteettoman sujumisen. Latvian rikosprosessilain 375 §:n 1 momentissa näin ollen säädetään, että asiakirja-aineisto kuuluu tutkintasalaisuuden piiriin ja ettei sitä voida antaa muille kuin kyseisessä laissa säädetyille henkilöille.³⁸ Tulkittaessa viimeksi mainittua säännöstä unionin oikeuden mukaisesti unionin tuomioistuin on kuitenkin rinnastettava sille EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa myönnetyn toimivallan käytössä henkilöön, jolle tutkinnan asiakirja-aineisto voidaan antaa. Unionin tuomioistuin ei nimittäin ole mikä tahansa kolmas osapuoli vaan taho, joka arvioi kansallisten toimenpiteiden, joilla estetään keskuspankin pääjohtajaa hoitamasta tehtävänsä, yhteensopivuutta kyseisen perussäännön kanssa. Latvian tasavalta ei sitä paitsi ole näyttänyt toteen, missä määrin kansallisen rikostutkinnan asiakirja-aineistoon sisältyvien seikkojen toimittaminen unionin tuomioistuimelle voisi tosiasiallisesti häiritä kyseisen tutkinnan moitteetonta sujumista.

35 Välimääräinen päätös 20.7.2018, EKP v. Latvia (C-238/18 R, ei julkaistu, EU:C:2018:581, 29 kohta).

36 EKP:n neuvoston jäsenille EU- ja EUT-sopimuksiin liitetyssä Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdystä pöytäkirjassa N:o 7 (EUVL 2016, C 202, s. 266) myönnettävän koskemattomuuden erityisestä näkökohdasta ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 143–150 kohta.

37 Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 119 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

38 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 11 kohta.

87. Edellä esitetystä seuraa, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään 19.2.2018 tehdyllä KNAB:n päätöksellä Rimševičsille määrättyjä turvaamistoimia EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan perusteella.

C Asiakysymys

88. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan nojalla kansallisen keskuspankin pääjohtaja voidaan erottaa tehtävästään ainoastaan, jos hän ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen. Toisin sanoen ja käänteisesti jäsenvaltiot eivät voi erottaa keskuspankkinsa pääjohtajaa tehtävistään, elleivät kyseiset edellytykset tai vähintään yksi niistä täyty.

89. Tähän määräykseen perustuvat sekä perusteet, jotka voidaan esittää pääjohtajan tehtävästään erottamisesta tehdystä päätöksestä nostetun kanteen tueksi että tällaista kannetta käsittelevän unionin tuomioistuimen toimivalta.

90. Asianomainen pääjohtaja ja EKP voivat näin ollen esittää EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan nojalla nostetun kanteensa tueksi, ettei kyseinen jäsenvaltio ole osoittanut, että pääjohtajan tehtävästään erottamista koskevat edellytykset täyttyivät. Unionin tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen määrittämään, onko kyseinen jäsenvaltio osoittanut kyseisten edellytysten täyttymisen oikeudellisesti riittävällä tavalla.

91. Kuten edellä jo todettiin, EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätään, että pääjohtajan tehtävästään erottamisesta tehdystä päätöksestä voidaan panna vireille kanne ”sillä perusteella, että perussopimuksia tai niiden soveltamista koskevaa oikeussääntöä on rikottu”.³⁹ On kuitenkin vielä selvitettävä, minkä muiden perussopimuksen määräysten tai oikeussääntöjen kuin itse EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan rikkomiseen EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklaan perustuvan kanteen yhteydessä voitaisiin vedota. Sen lisäksi kyseeseen voisivat tulla määräykset, joiden rikkomiseen Rimševičs tosiasiallisesti vetoaa käsiteltävässä asiassa ja joiden tavoitteena on suojella pääjohtajia kaikenlaiselta jäsenvaltioiden painostukselta⁴⁰ (sillä pääjohtajan epäoikeudenmukainen erottaminen tehtävästään on nimenomaan tällaista painostamista). Lisäksi mahdollisia voisivat olla, kuten EKP esittää, säännöt, jotka liittyvät EKP:n neuvoston ja eurojärjestelmän toimintaan sekä yleisesti unionin oikeuden perusperiaatteisiin, kuten velvollisuuteen tehdä vilpittömyyden yhteistyötä unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden välillä.

92. Joka tapauksessa käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole tarpeen määrittää tyhjentävästi määräyksiä, joiden rikkomiseen voitaisiin vedota EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan nojalla nostetun kanteen tueksi. On nimittäin riittävää todeta, että Rimševičs ja EKP väittävät käsiteltävissä asioissa lähinnä, ettei Latvian tasavalta ole esittänyt näyttöä siitä, että kyseisessä määräyksessä asetetut pääjohtajan tehtävästään erottamisen edellytykset täyttyivät Rimševičsin tapauksessa (ks. jäljempänä 1 kohta). Täydellisyyden vuoksi on kuitenkin pohdittava niiden kahden muun säännösten merkityksellisyyttä, joita Rimševičsin mielestä on rikottu ja jotka ovat EUT-sopimuksen pöytäkirja N:o 7 Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista (ks. jäljempänä 2 kohta) ja tietyt Latvian oikeussäännöt (ks. jäljempänä 3 kohta).

³⁹ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 57 kohta.

⁴⁰ SEUT 130 artikla ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 7 artikla.

1. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan rikkominen

93. Rimševičs ja EKP väittävät, ettei Latvian tasavalta ole esittänyt todisteita niistä korruptiotapauksista, joista Rimševičsiä syytetään. Rimševičsin ja EKP:n mukaan Latvian tasavalta ei näin ollen ole osoittanut, että EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa kansallisen keskuspankin pääjohtajan tehtävästään erottamiselle asetetut edellytykset täyttyivät käsiteltävässä asiassa.

a) Alustavat huomautukset

94. Kuten julkisasiamies Geelhoed totesi asiassa komissio v. Cresson,⁴¹ unionin toimielinten jäsenten tehtäviin samoin kuin jäsenvaltioiden korkeimpiin julkisiin virkoihin kuuluu siis olennaisesti se, etteivät tällaisissa tehtävissä toimivat henkilöt ole minkään hierarkkisen valvonnan alaisia ja ettei heitä voida panna viralta tehtäviensä hoitamiseen liittyvistä syistä. Näin ollen rangaistusvalta, jota käyttämällä on tarkoitus rangaista tällaisessa tehtävässä toimivaa henkilöä mahdollisesta vallan väärinkäytöstä, on yleensä joko sillä toimielimellä, jonka jäsen kyseinen henkilö on, tai jollakin toisella perussopimusjärjestelmässä vastaavassa asemassa olevalla toimielimellä.

95. Tässä yhteydessä on jo todettu, että ainoastaan unionin tuomioistuin voi tarvittaessa erottaa unionin toimielinten jäsenet (lukuun ottamatta itse Euroopan unionin tuomioistuimen jäseniä) tehtävästään heidän toimielimensä tai jonkin toisen perussopimusjärjestelmässä vastaavassa asemassa olevan toimielimen pyynnöstä.⁴² Asianomaisen henkilön tehtävien laiminlyöntiä koskeva todistustaakka on näin ollen toimielimellä, joka vetoaa siihen, mutta ainoastaan unionin tuomioistuimen tehtävänä on täyden harkintavaltansa puitteissa suorittaa oikeudellinen luonnehdinta ja vahvistaa kyseessä olevien tosiseikkojen aineellinen paikkansapitävyys. Näin ollen unionin tuomioistuin voi ottaa kansallisen tuomioistuimen tuomiossa esitetyt päätelmät huomioon kyseisten tosiseikkojen tutkinnassa, mutta tällaisessa tuomiossa esitetyt tosiseikkojen oikeudelliset luonnehdinnat eivät sido sitä.⁴³

96. Kuten EKP totesi, unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen lausumaan suoraan kansallisten keskuspankkien pääjohtajien tehtävästä erottamisesta, koska kyseiset pääjohtajat nimitetään ja heidät voidaan erottaa ainoastaan heidän jäsenvaltioissaan sovellettavia menettelyjä noudattamalla.⁴⁴ Unionin tuomioistuin ei näin ollen päättä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätyn menettelyn yhteydessä suoraan virassa toimivan erottamisesta tehtävästään toimielimen pyynnöstä vaan tutkii, onko kyseinen jäsenvaltio perustellusti erottanut keskuspankinsa pääjohtajan tehtävästään. Tämä ero sellaisiin menettelyihin nähden, joissa unionin toimielinten jäsenet voidaan erottaa tehtävästään, on kuitenkin ainoastaan menettelyllinen; aineelliselta kannalta tarkasteltuna tutkintaperusteet ovat samat, koska molemmissa tapauksissa on määritettävä, täytyvätkö tehtävästä erottamisen edellytykset.

97. Unionin tuomioistuimen on näin ollen ensinnäkin suoritettava kyseisen pääjohtajan syyksi luettujen tosiseikkojen oikeudellinen luonnehdinta eli määritettävä, voidaanko näillä tosiseikoilla näyttää toteen, ettei hän enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai että hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettulla tavalla (ks. jäljempänä b alakohta). Jos tähän vastataan myöntävästi, unionin tuomioistuimen on ottaen huomioon asianomaisen jäsenvaltion esittämät todisteet sekä tarvittaessa työjärjestyksessään saamiensa tutkintavaltuuksien nojalla toiseksi tutkittava niiden tosiseikkojen paikkansapitävyyttä, joista kyseistä pääjohtajaa syytetään (ks. jäljempänä c alakohta).

41 C-432/04, EU:C:2006:140, 70 kohta.

42 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 56 kohta ja alaviite 24.

43 Ks. vastaavasti tuomio 11.7.2006, komissio v. Cresson (C-432/04, EU:C:2006:455, 120 ja 121 kohta).

44 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 37 ja 56 kohta.

b) Keskuspankin pääjohtajan tehtävän hoitamista koskevien välttämättömien edellytysten ja vakavan rikkomuksen käsitteet

98. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätään, että keskuspankin pääjohtaja voidaan erottaa tehtävästään ainoastaan, jos hän ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita kyseinen tehtävä edellyttää, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen, määrittelemättä kuitenkaan tarkemmin näitä käsitteitä.

99. Käsiteltävässä asiassa 19.2.2018 tehdystä Rimševičsin epäilyksi toteamista koskevasta KNAB:n päätöksestä⁴⁵ ilmenee, että Rimševičsiä syytetään siitä, että hän pyysi ja otti vastaan vähintään 100 000 euron suuruisen lahjuksen erään pankin hallintoneuvoston jäseneltä ja sitoutui vastineeksi olemaan estämättä kyseisen pankin toimia ja tukemaan sitä neuvoilla ja suosituksilla sen yhteistyössä Latvian Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaviranomainen) kanssa. Rimševičsin väitetään lisäksi sitoutuneen työskentelemään tällä tavoin virkatehtäviensä yhteydessä hyödyntämällä myös hänellä tehtävänsä vuoksi rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaviranomaiseen olevaa vaikutusvaltaa ja käytössään olevia tietoja.

100. Tällaisia väitteitä käsitellessään unionin tuomioistuimen ei tarvitse määritellä tyhjentävästi EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettuja keskuspankin pääjohtajan tehtävän hoitamista koskevien välttämättömien edellytysten ja vakavan rikkomuksen käsitteitä. On riittävää todeta, että käsiteltävässä asiassa teot, joista KNAB syyttää Rimševičsiä, eli korruptiotapaukset hänen virkatehtäviensä hoitamisen yhteydessä sekä näiden tehtävien väärinkäyttö yksityisen laitoksen edun mukaisesti eivät joka tapauksessa – jos niiden olemassaolo olisi näytetty toteen – olisi ainoastaan kyseisen pääjohtajan vakava rikkomus, vaan ne myös osoittaisivat, ettei hän enää täytä tehtävänsä edellyttämiä vaatimuksia. Toisin kuin EKP väittää, käsiteltävä asia ei näin ollen liity ainoastaan toiseen vaan myös ensimmäiseen EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa mainittuun olettamaan.

101. Toisaalta vaikka keskuspankin pääjohtajan tehtävän hoitamista koskevia välttämättömiä edellytyksiä ei pyritäisi määrittelemään tyhjentävästi, on todettava, että riippumattomuus on joka tapauksessa niiden loukkaamaton kova ydin.⁴⁶ Kuten edellä jo kahdesti todettiin, EKPJ:n jäsenenä olevien kansallisten keskuspankkien sekä EKP:n ja eurojärjestelmän tärkeimpänä päätöksentekuelimenä toimivan EKP:n neuvoston riippumattomuus nimittäin vahvistetaan EUT-sopimuksessa unionin ja EKPJ:n talous- ja rahapolitiikan päätavoitteena olevan hintavakauden välttämättömänä edellytyksenä.⁴⁷ Tästä syystä SEUT 130 artiklassa sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 7 artiklassa määrätään nimenomaisesti, etteivät EKP:n ja kansallisten keskuspankkien päätöksentekuelinten jäsenet voi perussopimuksilla ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännöllä annettuja valtuuksiaan käyttäessään ja niillä annettuja tehtäviään ja velvollisuuksiaan suorittaessaan pyytää eivätkä ottaa ohjeita miltään taholta.

102. Riippumattomuus on myös kaikkien unionin toimielinten jäsenille asetettu tärkein edellytys.⁴⁸ Kuten unionin tuomioistuin on vahvistanut komission jäsenten osalta, kun otetaan huomioon komission jäsenten tehtävien vastuullisuus, heidän on tärkeää noudattaa tiukkoja käyttäytymisvaatimuksia, mikä tarkoittaa erityisesti täysin riippumatonta unionin yleisen edun mukaista toimintaa ja unionin yleisen edun asettamista aina henkilökohtaisten etujen edelle.⁴⁹

45 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohta.

46 Vastaavanlaisista huomautuksista komission tehtävissä noudatettavaa moitteetonta käyttäytymistä koskevien sääntöjen yhteydessä ks. julkisasiamies Geelhoedin ratkaisuehdotus komissio v. Cresson (C-432/04, EU:C:2006:140, 78 kohta).

47 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 5 ja 76 kohta.

48 Ks. erityisesti komission jäsenten osalta SEU 17 artiklan 3 kohta ja SEUT 245 artikla sekä Euroopan unionin tuomioistuimen jäsenten osalta SEU 19 artiklan 2 kohta sekä SEUT 253 ja SEUT 254 artikla.

49 Tuomio 11.7.2006, komissio v. Cresson (C-432/04, EU:C:2006:455, 70 kohta).

103. Tästä seuraa, että jos keskuspankin pääjohtajan todetaan syyllistyneen sen kaltaisiin tekoihin, joista Rimševičiä syytetään käsiteltävässä asiassa, voidaan myös osoittaa, ettei hän enää täytä tehtäviensä hoitamisen edellytyksenä olevaa riippumattomuuden vaatimusta.

104. Toisaalta, kuten EKP perustellusti toteaa, vakavan rikkomuksen käsite tarkoittaa unionin kurinpito-oikeuden määräyksissä viran haltijan laitonta toimintaa, jota pidetään riittävän vakavana, jotta sillä voidaan perustella sen tekijän erottaminen tehtävästään.⁵⁰

105. Korruptiotapaukset, joista Rimševičiä syytetään käsiteltävässä asiassa ja joita pidettäisiin – jos ne olisi näytetty toteen – Latvian rikosprosessilain 320 §:n 4 momentin rikkomisena, olisivat – kun otetaan huomioon keskuspankkien pääjohtajien riippumattomuuden periaatteen ensisijainen tärkeys – riittävän vakavia, jotta niillä voidaan perustella pääjohtajan erottaminen tehtävästään ja jotta voidaan todeta siten EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettu vakava rikkomus.

106. Edellä esitetystä seuraa, että jos Rimševičsin syyksi luetut tosiseikat olisi näytetty toteen, olisi katsottava, että EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa asetetut tehtävästä erottamisen edellytykset täyttyvät. Näin ollen on tärkeää tutkia, onko Latvian tasavalta osoittanut Rimševičsin syyksi lukemansa tosiseikkojen paikkansapitävyuden oikeudellisesti riittävällä tavalla.

c) Todisteet, joita vaaditaan sen osoittamiseksi, että pääjohtajan tehtävästään erottamisen edellytykset täyttyvät

107. Kuten EKP perustellusti toteaa, sellaisten tosiseikkojen, joihin Latvian tasavalta vetoaa käsiteltävässä asiassa, paikkansapitävyys olisi lähtökohtaisesti vahvistettava riippumattoman tuomioistuimen asiakysymyksestä antamalla ratkaisulla, jotta unionin tuomioistuin voi pitää niitä toteen näytettyinä sovellettaessa EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklaa (ks. jäljempänä 1 kohta). Tällaisen asiakysymyksestä annetun ratkaisun puuttuessa unionin tuomioistuimella on oltava käytettävissään riittävät todisteet, jotta se voi vakuuttua siitä, että teot, joihin kyseisen pääjohtajan väitetään syyllistyneen, ovat tosiasiallisesti tapahtuneet (ks. jäljempänä 2 kohta).

1) Riippumattoman tuomioistuimen asiakysymyksestä antama ratkaisu

108. Kun riippumaton tuomioistuin on antanut asiakysymyksestä ratkaisun, jossa vahvistetaan kyseisen pääjohtajan syyksi luettujen tosiseikkojen paikkansapitävyys, pääjohtajan olisi esitettävä seikkoja, joilla voidaan osoittaa, että kyseisen jäsenvaltion lainkäyttövallan riippumattomuuteen liittyvien rakenteellisten tai yleisten puutteiden sekä hänen henkilökohtaisen tilanteensa vuoksi on olemassa painavia perusteita uskoa, että hänen oikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on loukattu ja että kyseinen ratkaisu perustuu virheellisiin tosiseikkoihin koskeviin toteamuksiin.⁵¹ Tällaisten seikkojen puuttuessa unionin tuomioistuin voisi siihen, että kaikki jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja siinä tunnustettuja perusoikeuksia,⁵² kohdistuvan keskinäisen luottamuksen periaatteen mukaisesti pitää tosiseikkoja, joiden paikkansapitävyys on osoitettu asiakysymyksestä annetussa ratkaisussa, toteen näytettyinä arvioimatta itse todisteita.

50 Ks. erityisesti oikeusasiamiehen osalta SEUT 228 artiklan 2 kohta, komission jäsenten osalta SEUT 247 artikla, EKP:n johtokunnan jäsenen osalta EKP:n ja EKP:n perussäännön 11.4 artikla, unionin virkamiesten ja muun henkilöstön osalta Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 86 artiklan 1 kohta, sen liitteessä IX olevat 9 ja 10 artikla sekä Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 49 artikla.

51 Ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (tuomioistuinjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 79 kohta).

52 Ks. tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (tuomioistuinjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 35–37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

109. Käsiteltävässä asiassa KNAB:n Rimševičsin syyksi lukemat tosiseikat eivät ole kuitenkaan vielä olleet riippumattoman tuomioistuimen asiakysymyksestä antaman ratkaisun kohteena. Näissä olosuhteissa ei ole tarpeen tarkastella EKP:n esiin tuomaa kysymystä siitä, voisiko ensimmäisessä oikeusasteessa annettu ei vielä lopullinen ratkaisu riittää esitettyjen tosiseikkojen toteen näyttämiseksi EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan yhteydessä.

110. Joka tapauksessa käsiteltävässä asiassa KNAB:n Rimševičsille 19.2.2018 tekemällään päätöksellä⁵³ määräämät turvaamistoimet olivat Rimševičsin ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavalle Rīgas rajona tiesan tuomarille esittämän kanteen sekä unionin tuomioistuimelle toimitettuun aineistoon sisältyvän kyseisen tuomarin 27.2.2018 tekemän päätöksen⁵⁴ kohteena. Viimeksi mainitusta päätöksestä ilmenee, että mainittu kanne pantiin vireille Latvian rikosprosessilain 262 §:n perusteella, jonka mukaan käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien kaltaisista turvaamistoimista voidaan nostaa kanne sen perusteella, ettei asianomainen henkilö voi noudattaa näitä toimia.⁵⁵

111. Rimševičsin ja EKP:n mukaan asiaa käsittelevä tuomari tutkii kuitenkin tällaisen kanteen yhteydessä ainoastaan kyseessä olevien turvaamistoimien soveltuvuutta ja oikeasuhteisuutta väitettyyn rikkomiseen ja tavoiteltuun päämäärään (esimerkiksi tutkinnan moitteeton sujuminen tai muiden haittojen ehkäiseminen) nähden sekä asianosaisen ihmisoikeuksien suojelua. Se ei sen sijaan tutki asianosaista vastaan esitettyjen syytteiden perusteltavuutta tai näiden syytteiden perustana olevien tosiseikkojen paikkansapitävyyttä. Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemän päätöksen perustelut koskevat nimittäin ainoastaan turvaamistoimien perusteltavuutta Rimševičsiä vastaan esitettyihin syytteisiin nähden mutta eivät syytteiden perusteltavuutta mahdollisiin todisteisiin nähden.

112. Latvian rikosprosessilain 262 §:n 3 momentista ilmenee, että kyseisen säännöksen nojalla nostetun kanteen tutkinnasta vastaava tuomari voi pyytää tutkinnasta vastaavaa henkilöä tai kanteen laatijaa toimittamaan rikostutkinnan asiakirjoja ja selvityksiä. Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemässä päätöksessä todetaan lisäksi seuraavaa: ”Ottaen huomioon rikostutkinnan asiakirja-aineistoon nro – – sisältyvät seikat.”⁵⁶ Näin ollen ei voida sulkea pois sitä, että kyseistä kannetta tutkinut ihmisoikeuksien valvonnasta vastaava Rīgas rajona tiesan tuomari otti huomioon rikostutkinnan aineistosta peräisin olevia todisteita.

113. Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemässä päätöksessä ei kuitenkaan millään tavalla arvioida todisteita eikä vahvisteta tosiseikkojen paikkansapitävyyttä tällaisten todisteiden perusteella. Kyseisessä päätöksessä nimittäin viitataan ainoastaan ”tosiseikkoja koskeviin tietoihin, jotka ovat peräisin [rikostutkinnan] asiakirja-aineistoon sisältyvistä oikeudenkäyntiasiakirjoista”.⁵⁷ Näin ollen ei voida sulkea pois sitä, että ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavalle Rīgas rajona tiesan tuomarille toimitetut rikostutkinnan asiakirja-aineistoon sisältyvät seikat, samoin kuin unionin tuomioistuimelle toimitetut seikat,⁵⁸ koostuvat ainoastaan tutkintaviranomaisten laatimista oikeudenkäyntiasiakirjoista, joihin sisältyvässä tosiseikkojen kuvauksessa ei mainita mitään todisteita, joilla voitaisiin osoittaa kyseisten tosiseikkojen paikkansapitävyys.

114. Vaikka Latvian tasavallalle nimenomaan esitettiin tätä koskeva kysymys istunnossa, se ei ole myöskään esittänyt mitään seikkaa, jolla voitaisiin kumota Rimševičsin ja EKP:n väitteet, joiden mukaan turvaamistoimia tutkineen ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin valvonta ei koskenut Rimševičsiä vastaan esitettyjen syytteiden perusteltavuutta ja

53 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohta.

54 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 18 kohta.

55 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 10 kohta.

56 Vapaa käännös.

57 Vapaa käännös.

58 Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 125–130 kohta.

tosiseikkojen perusteltavuutta näiden syytteiden perusteella. Latvian tasavalta ei ole myöskään esittänyt seikkoja tai selvityksiä tukeakseen kantaansa, jonka mukaan unionin tuomioistuin voisi katsoa, että ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemässä päätöksessä osoitetaan niiden tosiseikkojen, joista Rimšēvičsiä syytetään, paikkansapitävyys, ja jättää näin ollen itse arvioimatta todisteita ja osoittamatta tosiseikkojen paikkansapitävyyden.

115. Unionin tuomioistuin ei voi myöskään nojautua ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemään päätökseen niiden tosiseikkojen, joista Rimšēvičsiä syytetään, paikkansapitävyyden osoittamiseksi, koska Rimšēvičs väittää, ettei kyseisellä tuomarilla ollut mainitun päätöksen tekohetkellä eikä ole edelleenkaan mahdollisuutta tutustua todisteisiin, joilla voidaan perustella häntä vastaan esitetyt väitteet. Latvian tasavalta ei ole kumonnut tätä väitettä. Vaikka oletetaan, että ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavalla Rīgas rajona tiesan tuomarilla olisi ollut mahdollisuus tutustua joihinkin rikostutkinnan asiakirja-aineiston todisteisiin, näin ollen ei voida määrittää, arvioiko hän niitä kontradiktorisessa menettelyssä, jolla voidaan taata Rimšēvičsin puolustautumisoikeudet.

116. Rimšēvičsille määrättyjä turvaamistoimia tarkasteltiin myös ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesan tuomarin 22.8.2018 tekemässä ratkaisussa.⁵⁹ Tämä ratkaisu tehtiin sen kantelun jälkeen, jossa Rimšēvičs riitautti tavan, jolla Latvian viranomaiset olivat panneet täytäntöön unionin tuomioistuimen varapresidentin 20.7.2018 antaman välitoimimääräyksen EKP v. Latvia.⁶⁰ Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaava Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesan tuomari hyväksyi kyseisen kantelun osittain ja totesi, ettei Rimšēvičsille määrättyjä turvaamistoimia voitu panna täytäntöön niihin liittyvien ristiriitaisuuksien vuoksi. Tämän jälkeen Latvian viranomaiset tekivät uuden päätöksen, jolla muutettiin kyseisiä turvaamistoimia.⁶¹

117. Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesan tuomarin 22.8.2018 tekemästä ratkaisusta kuitenkin ilmenee, että myös se valvoi ainoastaan mahdollisuutta panna riidanalaiset turvaamistoimet täytäntöön. Vaikka kyseinen tuomari olisi saanut rikostutkinta-aineiston asiakirjoja, vaikuttaa siis siltä, ettei hän valvonut millään lailla Rimšēvičsiä vastaan esitettyjen tosiseikkoja koskevien väitteiden perusteltavuutta.

118. Näissä olosuhteissa unionin tuomioistuin ei voi tukeutua ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemään ratkaisuun eikä ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesan tuomarin 22.8.2018 tekemään ratkaisuun todetakseen niiden tosiseikkojen, joista Rimšēvičsiä syytetään, paikkansapitävyyden.

2) Riittävät todisteet, jotta unionin tuomioistuin voi varmistaa tosiseikkojen paikkansapitävyyden

119. Kuten EKP perustellusti väittää, riippumattoman tuomioistuimen pääasiassa antama ratkaisu ei voi kuitenkaan olla EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätystä menettelyssä jäsenvaltion käytettävissä oleva ainoa keino osoittaa niiden tosiseikkojen paikkansapitävyys, joilla sen mielestä voidaan perustella sen keskuspankin pääjohtajan erottaminen tehtävästään.

120. Koska EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätään mahdollisuudesta erottaa keskuspankin pääjohtaja tehtävästään tarkasti määritellyissä tapauksissa, sillä ei näin ollen suojata ainoastaan kansallisten keskuspankkien pääjohtajien riippumattomuutta vaan myös EKPJ:n ja EKP:n moitteetonta toimintaa. Nimittäin se, että sen kaltaisiin tekoihin, joista Rimšēvičsiä syytetään,

⁵⁹ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 22 kohta.

⁶⁰ C-238/18 R, ei julkaistu, EU:C:2018:581; ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 21 ja 31 kohta.

⁶¹ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 22 kohta.

syyllystynyt keskuspankin pääjohtaja edelleen hoitaa tehtävänsä, osallistuu päätöksentekoon ja saa käyttöönsä tietoja keskuspankissaan, EKPJ:ssä ja EKP:n neuvostossa, olisi vakava uhka kyseisten toimielinten moitteettomalle toiminnalle. Tutkinta ja menettely, jotka johtavat langettavan tuomion julistamiseen pääasiassa, voivat kuitenkin kestää huomattavan kauan.

121. EKPJ:n ja EKP:n moitteettoman toiminnan säilyttämiseksi pääjohtaja on näin ollen voitava pidättää väliaikaisesti tehtävästään rikosoikeudenkäyntiä odotettaessa, jos on olemassa todisteita, joilla itsellään eikä pelkkien arvioiden perusteella voidaan osoittaa väitettyjen tosiseikkojen olemassaolo. Tällaisen näytön on oltava riittävän täsmällistä ja yhtäpitävää, jotta sen perusteella voidaan unionin tuomioistuimen käsityksen mukaan vakuuttua siitä, että nämä tosiseikat ovat tosiasiallisesti tapahtuneet.⁶²

122. Tästä seuraa, että Latvian tasavallan käsiteltävässä asiassa väittämien kaltaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa unionin tuomioistuin voi katsoa, että keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamisen edellytykset täyttyvät, jos jäsenvaltio esittää sille todisteita sen tueksi, että kyseinen pääjohtaja on syyllistynyt tekoihin, jotka osoittavat, ettei hän enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai että hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettulla tavalla.

123. Heti aluksi on kuitenkin todettava, ettei Latvian tasavalta ole käsiteltävässä asiassa toimittanut tällaisia todisteita. Unionin tuomioistuimen käytettävissä ei näin ollen ole mitään seikkaa, jonka perusteella se voisi varmistaa KNAB:n esittämien tosiseikkoja koskevien väitteiden perusteltavuuden Rimševičiä koskevassa asiassa.

124. Latvian tasavalta ei ensin toimittanut mitään todistetta asioissa C-202/18 ja C-238/18 esittämiensä alkuperäisten kirjelmien tueksi.⁶³ Unionin tuomioistuin kuitenkin pyysi kyseisissä asioissa järjestetyssä yhteisessä istunnossa toimittamaan kahdeksan päivän kuluessa kaikki tarvittavat asiakirjat Rimševičsille määrättyjen turvaamistoimien perustelemiseksi.⁶⁴ Tämän pyynnön esittäessään unionin tuomioistuin korosti erityisesti, että on tärkeää toimittaa nämä asiakirjat, joilla on perusteltava kyseessä oleva päätös ja todistettava sen hyväksyttävyyden. Unionin tuomioistuin suosittelee, että Latvian tasavalta valitsee erittäin huolellisesti sille toimitettavat asiakirjat.

125. Tämän jälkeen Latvian tasavalta toimitti unionin tuomioistuimelle 44 yhteensä noin 270 sivua sisältävää asiakirjaa, jotka koostuivat Rimševičsin epäilyksi toteamista, hänelle vastaisten turvaamistoimien määräämistä ja hänen syytteesen asettamistaan koskevista menettelyllisistä asiakirjoista,⁶⁵ sekä KNAB:n, Latvian pankin, EKP:n ja Saksan viranomaisten Rimševičsin toimista EKP:ssä käymän kirjeenvaihdon ja EKP:n päätöksiä pankista, jonka hyväksi Rimševičsin väitetään toimineen. Jotkin näistä melko laajoista asiakirjoista toimitettiin kahtena kappaleena ja eri kieliversioina.

126. Edellä jo analysoitujen ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavien tuomarien tekemien kahden päätöksen⁶⁶ ja pelkkien hallinnollisten asiakirjojen lisäksi Latvian tasavalta toimitti siis ainoastaan hallintoviranomaisten laatimia asiakirjoja, jotka koskivat Rimševičsin roolia ja väitettyjä tekoja.

62 Ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 16.6.2015, FSL ym. v. komissio (T-655/11, EU:T:2015:383, 175 ja 176 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Latvian tasavalta toimitti asiassa C-238/18 esittämässään vastineessa ainoastaan lakiluonnoksen Latvian pankkia koskevan lain muuttamisesta, 2.10.2012 annetun EKP:n lausunnon, joka koski euron käyttöönoton vuoksi välttämättömiä valmistelutöitä ja lainsäädäntömuutoksia, sekä 13.4.2018 päivätyn Latvian pankin kirjeen, joka koski asian C-238/18 yhteydessä tarvittavia tietoja.

64 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 33 kohta.

65 KNAB:n ja syyttäjän päätöksiä ja kirjelmiä, Rimševičsin asianajajan kanteluja ja kirjelmiä, ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemä päätös ja ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesan tuomarin 22.8.2018 tekemä päätös (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 110–118 kohta) sekä asiakirjoja, jotka koskevat unionin tuomioistuimen varapresidentin 20.7.2018 antamaa väloimimääräystä ja sen täytäntöönpanoa Latviassa (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 21 ja 22 kohta).

66 Ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas rajona tiesan tuomarin 27.2.2018 tekemä päätös ja ihmisoikeuksien valvonnasta vastaavan Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesan tuomarin 22.8.2018 tekemä päätös (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 110–118 kohta).

127. Nämä asiakirjat sisältävät kiistatta luettelon Latvian viranomaisten laatimista moitteista ja syytekohdista ja kuvauksen tosiseikoista, joista Rimševičsiä syytettiin. Lisäksi unionin tuomioistuin voi niiden perusteella selvittää Latviassa 17.2.2018 tapahtuneen Rimševičsin pidättämisen jälkeisten tapahtumien ja menettelyjen kulun sekä Latvian tutkintaviranomaisten, Latvian pankin ja EKP:n välisen viestinnän aina viranomaisten välillä lähetettyjen asiakirjojen saatekirjeitä, kääntäjän huomautuksia ja erilaisia käännöspyyntöjä myöten.

128. Kyseisiin asiakirjoihin ei kuitenkaan sisälly mitään tosiseikkaa, joka voisi tukea Latvian viranomaisten väitteitä ja siten osoittaa Rimševičsin syyksi luettujen tosiseikkojen paikkansapitävyyden.

129. KNAB:n 19.2.2018 tekemän Rimševičsin epäilyksi toteamista koskevan päätöksen⁶⁷ mukaan syytteitä tukevat todisteet sisältävät puhelinkeskustelujen äänitallenteita ja litterointeja, todistajanlausuntoja, takavarikoituja esineitä sekä tarkastuspöytäkirjoja. On todettava, ettei unionin tuomioistuimelle ole toimitettu mitään tämäntyyppistä todistetta.

130. Kuten EKP perustellusti huomauttaa, toimitettujen asiakirjojen perusteella ei näin ollen voida päätellä eikä edes olettaa, että edellä 99 kohdassa mainitut teot, joista Rimševičsiä syytetään, ovat tosiasiallisesti tapahtuneet. Vaikka oletettaisiin, että todisteita, joilla voidaan osoittaa kyseisten tosiseikkojen paikkansapitävyys, on olemassa, ne eivät sisälly Latvian tasavallan unionin tuomioistuimelle toimittamiin asiakirjoihin.

131. Näissä olosuhteissa ei edes tarvitse määrittää todisteiden tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä tai sitä, miten unionin tuomioistuimen on arvioitava niitä EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätyn menettelyn yhteydessä, vaan on ainoastaan todettava, ettei unionin tuomioistuin pysty varmistamaan, täyttyvätkö kyseisessä määräyksessä keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamiselle asetetut edellytykset. Kaikkien todisteiden puuttuessa unionin tuomioistuin ei voi varmistaa niiden Latvian tasavallan esittämien tosiseikkoja koskevien väitteiden todenperäisyyttä, joilla se perustelee sitä, että Rimševičs on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen eikä näin ollen enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät.

132. Kuten unionin tuomioistuin on jo todennut muilla aloilla, tuomioistuinvalvonnan tehokkuus unionin oikeusjärjestyksessä edellyttää sitä, että jokaisen epäedullisen päätöksen perustelut on esitettävä toimivaltaiselle tuomioistuimelle, jotta se voi harjoittaa valvontaansa täysimääräisesti.⁶⁸ Tuomioistuinvalvonnan tehokkuus edellyttää kuitenkin niiden tosiseikkojen tarkistamista, joihin viitataan kyseisen päätöksen perusteiden tiivistelmässä, jottei tuomioistuinvalvonta rajoittuisi esitettyjen perusteiden abstraktin todennäköisyyden arviointiin vaan kohdistuisi siihen, onko näille perusteille näyttöä.⁶⁹

133. Jotta unionin tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa, Latvian tasavallan olisi näin ollen pitänyt toimittaa sille käsiteltävässä asiassa paitsi Latvian viranomaisten tutkintaa ja Rimševičsin syytteesenpanoa varten laatimia asiakirjoja myös todisteita, joilla sellaisenaan voidaan osoittaa väitettyjen tosiseikkojen tapahtuminen. Pelkkää meneillään olevaa rikosoikeudellista menettelyä, joka ei ole vielä johtanut tuomioistuimen ratkaisussa esitettäviin tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin, ei voida rinnastaa toteen näytettyihin tosiseikkoihin.⁷⁰

⁶⁷ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohta.

⁶⁸ Ks. erityisesti tuomio 15.5.1986, Johnston (222/84, EU:C:1986:206, 21 kohta) ja tuomio 3.9.2008, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio (C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, 336 ja 337 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

⁶⁹ Tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi (C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, 119 kohta).

⁷⁰ Ks. soveltuvien osin tuomio 7.10.2009, Y v. komissio (F-29/08, EU:F:2009:136, 74 ja 75 kohta).

134. Toisin kuin riippumattoman tuomioistuimen asiakysymyksestä antamalla ratkaisulla toteen näytettyjen tosiseikkojen tapauksessa,⁷¹ unionin tuomioistuin ei nimittäin voi hyväksyä toteen näytettyinä tosiseikkoja, joiden ainoastaan hallintoviranomaiset väittävät tapahtuneen. Tällaisilla viranomaisilla ei ole samoja organisatorista ja toiminnallista riippumattomuutta koskevia takeita kuin tuomareilla, eivätkä ne tee päätöksiään tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevia takeita tarjoavan kontradiktorisen menettelyn päätteeksi.⁷² Jos hallintoviranomaisen väittämät tosiseikat hyväksyttäisiin toteen näytettyinä varmistamatta niiden paikkansapitävyyttä, asianomaisilta oikeussubjekteilta riistettäisiin näin ollen oikeus tehokkaaseen tuomioistuinvalvontaan, ja käsiteltävässä asiassa EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa määrätty oikeussuojakeino menettäisi merkityksensä ja tehokkaan vaikutuksensa.

135. Vaikka Latvian tasavalta esittää kirjelmässään seikkoja, joilla voitaisiin todistaa KNAB:n tietty riippumattomuus tehtäviensä hoitamisessa, on kiistatonta, että KNAB kuuluu täytäntöönpanovallan käyttäjiin eikä sitä voida millään tavoin rinnastaa riippumattomaan tuomioistuimeen.⁷³ Se ei ole osoittanut eikä edes väittänyt, että tilanne olisi toinen Latvian tasavallan valtakunnansyyttäjänviraston kohdalla. Se on, kuten Rimševičs korostaa, sitä paitsi tehnyt toistaiseksi ainoastaan syytteenpanopäätöksen, mutta ei ole vielä päättänyt tutkintaa ja saattanut asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

136. Näin ollen on todettava, ettei Latvian tasavalta ole toimittanut unionin tuomioistuimelle tarvittavia todisteita, joilla voidaan perustella Rimševičsiä vastaan määrätty toimet.

137. Kuten jo todettiin, Latvian tasavalta ei myöskään voi vedota rikostutkinnan asiakirja-aineistoon sisältyvien seikkojen luottamuksellisuuteen perustellakseen sitä, ettei unionin tuomioistuimelle ole toimitettu todisteita, jotka voisivat tukea sen Rimševičsiä koskevia väitteitä.⁷⁴ Unionin tuomioistuin huomautti lisäksi istunnossa Latvian tasavallalle, että muilla aloilla on olemassa poikkeuksellinen ja tiukasti rajattu mahdollisuus, ettei asianomaiselle henkilölle anneta tiedoksi unionin tuomioistuimelle toimitettuja todisteita.⁷⁵ EKP totesi vastaavasti olevansa valmis luopumaan oikeudestaan tutustua asiakirjoihin, jos rikostutkinnan eheys edellyttää Latvian tasavallan unionin tuomioistuimelle toimittamien mahdollisten tietojen luottamuksellista käsittelyä. Latvian tasavalta ei kuitenkaan reagoinut millään tavoin esiin tuotuun mahdollisuuteen pyytää unionin tuomioistuimelle toimitettavien mahdollisten todisteiden luottamuksellista käsittelyä eikä varsinkaan esittänyt pakottavia syitä, joilla voidaan perustella tällainen luottamuksellinen käsittely.

138. Lopuksi unionin tuomioistuimella on Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 24–30 artiklan ja työjärjestyksensä 64 artiklan nojalla käytettävissään koko joukko asian selvittämistoimia, joita ovat tietojen ja asiakirjojen pyytämisen lisäksi erityisesti asianosaisten henkilökohtainen saapuminen asian käsittelyyn, todistajien kuuleminen tai katselmus. Unionin tuomioistuin ei kuitenkaan ole velvollinen turvautumaan tällaisiin toimiin omasta aloitteestaan, jos asianomainen jäsenvaltio ei esitä mitään todisteita tai edes vastaavanlaisia viitteitä. Latvian tasavalta ei ole käsiteltävässä asiassa ehdottanut unionin tuomioistuimelle mitään asian selvittämistoimea.

71 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 108 kohta.

72 Ks. näistä olosuhteista erityisesti tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, 38, 42, 44 ja 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

73 Ks. KNAB:tä koskevista säännöksistä edellä tämän ratkaisuehdotuksen 13 kohta.

74 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 86 kohta.

75 Ks. tästä erityisesti tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi (C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, 125–129 kohta) ja 4.3.2015 hyväksytyn unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen (EUVL 2015, L 105, s. 1) 105 artikla, sellaisena kuin se on muutettuna 13.7.2016 (EUVL 2016, L 217, s. 72).

139. Lisäksi sen mukaisesti, mitä edellä todettiin nyt käsiteltävän kanteen luonteesta ja siitä, että vastaajana on kyseinen jäsenvaltio kokonaisuudessaan,⁷⁶ unionin tuomioistuin ei voi myöskään kääntyä suoraan kyseisen jäsenvaltion yksiköiden, kuten käsiteltävässä asiassa esimerkiksi KNAB:n, puoleen pyytääkseen niiltä suoraan tietoja. Kyseisiä valtion sisäisiä yksiköjä ei voida ainakaan EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitetun menettelyn yhteydessä rinnastaa toimielimiin, elimiin tai laitoksiin, joilta unionin tuomioistuin voi pyytää kaikkia tarpeellisina pitämiään tietoja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 24 artiklan nojalla.

d) Välipäätelmä

140. Edellä esitetystä seuraa, että tosiseikoilla, joista Rimševičiä syytetään, voitaisiin – jos niiden paikkansapitävyys olisi osoitettu – näyttää toteen, että EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamiselle asetetut edellytykset täyttyvät.

141. Latvian tasavalta ei ole kuitenkaan esittänyt mitään todisteita, joilla voitaisiin osoittaa näiden tosiseikkojen paikkansapitävyys. Unionin tuomioistuin ei näin ollen voi varmistaa, täyttyvätkö EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa asetetut edellytykset Rimševičsin tehtävästään erottamisen osalta.

142. Tästä seuraa, että Latvian tasavalta on rikkonut EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklaa, kun se erotti Rimševičsin tehtävästään näyttämättä toteen, että kyseisessä määräyksessä asetetut edellytykset täyttyivät. Rimševičsin ja EKP:n esittämä kanneperuste, jonka mukaan Latvian tasavalta on rikkonut EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklaa, on näin ollen hyväksyttävä.

2. Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan väitetty rikkominen

143. Rimševičs väittää, että erottamalla hänet Latvian keskuspankin pääjohtajan tehtävistä loukataan hänellä EKP:n neuvoston jäsenenä Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan N:o 7 nojalla olevaa koskemattomuutta, sillä kyseistä pöytäkirjaa sovelletaan sen 22 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan myös EKP:hen, sen toimielinten jäseniin ja sen henkilöstöön.

144. Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan N:o 7 11 artiklan a alakohdan mukaisesti unionin virkamiehillä ja muulla henkilöstöllä on jokaisen jäsenvaltion alueella lainkäyttölinen koskemattomuus heidän virallisessa ominaisuudessaan suorittamiensa toimien osalta, mukaan lukien heidän suulliset lausumansa sekä kirjalliset esityksensä. Vaikka kyseisessä määräyksessä viitataan ainoastaan ”lainkäyttölinen koskemattomuuteen”,⁷⁷ ei voida sulkea pois sitä, että kyseiseen koskemattomuuteen sisältyy ainakin tapauksissa, joissa on mukana ylemmän johdon henkilöstön jäseniä, myös viimeksi mainittujen syytesuoja.⁷⁸ Kun otetaan huomioon EKP:n neuvoston jäsenten riippumattomuuden tärkeys,⁷⁹ vaikuttaa myös johdonmukaiselta, etteivät he voi ilman EKP:n neuvoston tekemää koskemattomuuden pidättämistä koskevaa päätöstä olla sellaisten syytetoimien kohteena, joihin kuuluvat KNAB:n Rimševičiä vastaan määräämien kaltaiset toimet eli tutkintavankeuteen määrääminen.⁸⁰

⁷⁶ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 65 kohta.

⁷⁷ Mainitun pöytäkirjan 9 artiklassa sen sijaan viitataan parlamentin jäsenten osalta ”vapaudenriistoa koskevaan koskemattomuuteen sekä lainkäyttölinen koskemattomuuteen”. Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan N:o 7 8 artiklassa parlamentin jäsenille myönnetään aineellinen tai täydellinen koskemattomuus tehtäviä hoitaessaan ilmaisemiensa mielipiteiden tai äänestystensä osalta, ja kyseisen pöytäkirjan 9 artiklassa heille taataan prosessuaalinen koskemattomuus tai syytesuoja; ks. tästä erosta tuomio 21.10.2008, Marra (C-200/07 ja C-201/07, EU:C:2008:579, 24 kohta); tuomio 6.9.2011, Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, 18 kohta); julkisasiamies Póiaras Maduron ratkaisuehdotus Marra (C-200/07 ja C-201/07, EU:C:2008:369, 13 kohta) ja julkisasiamies Jääskisen ratkaisuehdotus Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:379, 3 kohta).

⁷⁸ Ks. vastaavasti tuomio 24.10.2018, RQ v. komissio (T-29/17, EU:T:2018:717, 5–12 kohta); ks. samasta asiayhteydestä myös unionin yleisen tuomioistuimen presidentin määräys 20.7.2016, OLAF:n pääjohtaja v. komissio (T-251/16 R, ei julkaistu, EU:T:2016:424, 10–16 kohta) ja toisesta asiayhteydestä tuomio 13.1.2010, A ja G v. komissio (F-124/05 ja F-96/06, EU:F:2010:2, 60 kohta).

⁷⁹ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 5, 76 ja 101 kohta.

⁸⁰ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 16, 17 ja 129 kohta.

145. EKP:n neuvoston jäsenille Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyssä pöytäkirjassa N:o 7 myönnetty koskemattomuus on erotettava tehtävästä erottamista koskevasta suojasta, joka kansallisten keskuspankkien pääjohtajille myönnetään EKP:n ja EKP:n perussäännössä. Tarkasteltaessa pääjohtajan erottamista tehtävästään hänen riippumattomuutensa siis taataan kyseisen perussäännön 14.2 artiklalla, jota sovelletaan erityismääräyksenä ensisijaisesti Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan N:o 7 yleisiin määräyksiin nähden. Jos EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa asetetut edellytykset täyttyvät – mikä unionin tuomioistuimen on tarvittaessa varmistettava – pääjohtaja voidaan näin ollen erottaa tehtävästään ilman hänen koskemattomuutensa pidättämistä koskevaa päätöstä. Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan N:o 7 määräysten rikkomiseen ei näin ollen voida sellaisenaan vedota pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehtyä päätöstä vastaan EKP:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklaan perustuvan kanteen yhteydessä.

146. Pääjohtajille Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyssä pöytäkirjassa N:o 7 myönnetty koskemattomuus suojaa heitä kuitenkin vireille pantavilta syytetoimilta tehtävästä erottamisesta tehdystä päätöksestä riippumatta ennen sen tekemistä⁸¹ tai siinä tapauksessa, että tällainen päätös peruutetaan sen unionin tuomioistuimessa riitauttamisen vuoksi. Tällainen koskemattomuus voisi kuitenkin osoittautua merkitykselliseksi pääjohtajan tehtävästä erottamisesta tehtyä päätöstä koskevan kanteen yhteydessä, jos asianomaisen jäsenvaltion tämän päätöksen tueksi esittämät todisteet olisi hankittu tätä loukkaamattomuutta rikkomalla.

147. Käsiteltävässä asiassa ei tarvitse pohtia mahdollisesti Rimševičsin loukkaamattomuutta rikkomalla ennen hänen tehtävästään erottamista hankittujen todisteiden tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, koska Latvian tasavalta ei joka tapauksessa ole esittänyt todisteita, joten ei ole tarpeen lausua Rimševičsin väitteestä, joka koskee Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan N:o 7 rikkomista.

148. Rimševičsille kyseisessä pöytäkirjassa myönnetty koskemattomuus voisi sen sijaan olla taas merkityksellinen, jos hän palaisi tehtävänsä unionin tuomioistuimen sellaisen tuomion seurauksena, jossa todetaan, etteivät hänen tästä tehtävästään erottamisen edellytykset täyttyneet.

149. Tältä osin EKP väittää, että Rimševičsille Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyssä pöytäkirjassa N:o 7 myönnetty koskemattomuus koskee ainoastaan hänen EKP:n neuvoston jäsenenä toteuttamia toimia mutta että Rimševičs toteutti toimet, joista Latvian viranomaiset häntä syyttävät, pelkästään Latvian pankin pääjohtajana. EKP toteaa erityisesti, että Trasta Komerbanka, jonka hyväksi Rimševičsin väitetään työskennelleen, kuului Latvian rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaviranomaisen suoraan valvontaan. Kyseinen pankki ei näin ollen ollut minkään EKP:n valvontapäätöksen kohteena, lukuun ottamatta sen toimiluvan peruuttamisesta vuonna 2016 tehtyä päätöstä. EKP toteaa lisäksi, ettei EKP:n neuvosto ollut valmistellut kyseistä päätöstä ja että se hyväksyi sen ainoastaan vastustamattajättämismenettelyssä, jossa ei edellytetä sen jäsenten nimenomaista suostumusta.⁸²

150. Asetuksen N:o 1024/2013 mukaisesti ja edellisessä kohdassa mainitusta EKP:n vastaväitteestä huolimatta EKP:n neuvosto kuitenkin liittyi Trasta Komerbankan kaltaisten luottolaitosten valvontaan ja on vastuussa niiden toimilupia koskevien päätösten tekemisestä. Kun otetaan huomioon tosiseikat, joihin KNAB väitti Rimševičsin syyllistyneen,⁸³ ei täten voida heti sulkea pois sitä, että KNAB:n tutkinta ja sittemmin Latvian tasavallan valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjän tutkinta koskevat myös toimia, jotka Rimševičs toteutti EKP:n neuvoston jäsenen tehtäviä hoitaessaan.

81 Näin ollen ei voida sulkea pois sitä, että KNAB:n olisi pitänyt ennen Rimševičsiä koskevan tutkintansa aloittamista 15.2.2018, ennen tarkastusten tekemistä ja ainakin ennen Rimševičsin pidättämistä 17.2.2018 (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohta) pyytää EKP:n neuvostolta Rimševičsin koskemattomuuden pidättämistä.

82 Asetuksen N:o 1024/2013 26 artiklan 8 kohdan mukaisesti (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 5).

83 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 99 kohta.

3. Latvian lainsäädännön väitetty rikkominen

151. Rimševičs väittää, että määrätessään hänelle riidanalaiset turvaamistoimet 19.2.2018 tekemällään päätöksellä KNAB rikkoi Latvian keskuspankkia koskevaa lakia ja Latvian rikosprosessilakia.

152. Rimševičsin mukaan KNAB on ensinnäkin rikkonut Latvian keskuspankkia koskevaa lakia, joka annettiin asiaa koskevien EUT-sopimuksen määräysten täytäntöön panemiseksi, koska kyseisen lain mukaan Latvian keskuspankin pääjohtaja voidaan erottaa tehtävästään ainoastaan tietyissä tarkasti määritellyissä tapauksissa ja yksinomaan Latvian tasavallan parlamentin tekemällä päätöksellä.

153. Toiseksi KNAB on Rimševičsin mielestä rikkonut Latvian rikosprosessilakia, koska turvaamistoimien määräämisen edellytykset eli vaara, että henkilö estää tutkinnan tai syyllistyy muihin rikkomuksiin, eivät täyttyneet Rimševičsin kohdalla. Rimševičs väittää tehneensä alusta alkaen aktiivisesti yhteistyötä tutkinnasta vastaavien henkilöiden kanssa. Joka tapauksessa hänellä ei Latvian pankin pääjohtajan toimivaltansa puitteissa ollut myöskään toimivaltuuksia vaikuttaa tietyn pankin hyväksi, mistä häntä syytetään. Lopuksi Rimševičs väittää, että hänen pidättämisensä oli laitonta, koska myöskään rikosprosessilaissa säädetyt tällaista pidättämistä koskevat edellytykset eivät täyttyneet.

154. Ensinnäkin varmuuden vuoksi on huomautettava, että unionin tuomioistuin käsittelee tässä tapauksessa ainoastaan KNAB:n Rimševičsille 19.2.2018 tekemällään päätöksellä määräämiä turvaamistoimia, joihin ei kuulu hänen pidättämisensä. Unionin tuomioistuinta ei näin ollen ole pyydetty tutkimaan Rimševičsin pidättämisen sääntöjenmukaisuutta.⁸⁴

155. Latvian oikeuden rikkomista koskevat väitteet on hylättävä, eikä unionin tuomioistuimen tarvitse tutkia niiden perusteltavuutta.

156. Kansallisen keskuspankin pääjohtajan tehtävästä erottamisen tutkittavaksi ottamista on nimittäin arvioitava ottamalla huomioon yksinomaan unionin oikeus ja erityisesti EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa asetetut edellytykset, joita on tulkittava itsenäisesti niiden yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.⁸⁵

157. Jos kyseisissä määräyksissä asetetut edellytykset täyttyvät – mikä unionin tuomioistuimen on tarvittaessa varmistettava – kansallisen keskuspankin pääjohtaja voidaan näin ollen erottaa tehtävästään kansallisessa oikeudessa tällaiselle erottamiselle asetetuista mahdollisista edellytyksistä riippumatta. Jos nämä edellytykset eivät sen sijaan täyty, keskuspankin pääjohtajaa ei voida erottaa tehtävästään, vaikka kansallisessa oikeudessa tältä osin säädettyjä ehtoja tai menettelyjä olisi noudatettu.

158. Se, erotetaanko keskuspankin pääjohtaja tehtävästään kyseisessä kansallisessa oikeudessa tätä tarkoitusta varten säädettyä ”virallista” menettelyä noudattaen vai jollain muulla toimenpiteellä, on näin ollen merkityksetöntä arvioitaessa tällaisen tehtävästä erottamisen hyväksyttävyyttä unionin oikeuden perusteella. Kuten edellä jo todettiin,⁸⁶ tämä pätee siis etenkin, koska EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa tarkoitettu tehtävästä erottamisen käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, joka ei liity toimen muotoon tai asemaan kansallisessa oikeudessa vaan sen asiasisältöön ja konkreettisiin vaikutuksiin.

⁸⁴ Rimševičs toteaa tarkempia tietoja antamatta, että hänen pidättämisensä oli kansallisella tasolla nostetun, muodollisista syistä hylätyn kanteen kohteena ja että hän tekee Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen valituksen perusteettoman vapaudenriiston vuoksi.

⁸⁵ Ks. vastaavasti tuomio 29.4.1982, Pabst & Richarz (17/81, EU:C:1982:129, 18 kohta); tuomio 11.7.2006, Chacón Navas (C-13/05, EU:C:2006:456, 40 kohta) ja tuomio 21.12.2016, Associazione Italia Nostra Onlus (C-444/15, EU:C:2016:978, 66 kohta).

⁸⁶ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 77 kohta.

159. Lisäksi, kuten edellä jo esitettiin,⁸⁷ jos on olemassa riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa pääjohtajan tehtävästä erottamiselle asetetut aineelliset edellytykset täyttyvät, tällainen pääjohtaja on voitava pidättää väliaikaisesti tehtävästään odotettaessa rikosoikeudenkäynnin päättymistä tai kansallisessa oikeudessa säädetyn tehtävästä erottamista koskevan ”virallisen” menettelyn täytäntöönpanoa.

160. Edellä esitetystä seuraa, että Rimšēvičsin väite, jonka mukaan Latvian keskuspankkia koskevaa lakia ja Latvian rikosprosessilakia on rikottu, on tehoton ja että se on näin ollen hylättävä.

D Välipäätelmä

161. Kuten edellä jo todettiin,⁸⁸ käsiteltävien asioiden tarkastelun perusteella Latvian tasavalta ei ole toimittanut mitään todistetta, jolla voitaisiin osoittaa Rimšēvičsin syyksi luettujen tosiseikkojen paikkansapitävyys. Unionin tuomioistuin ei näin ollen voi varmistaa, täyttyvätkö EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa asetetut edellytykset Rimšēvičsin Latvian pankin pääjohtajan tehtävästä erottamisen osalta.

162. Sen mukaisesti, mitä edellä todettiin nyt käsiteltävien kanteiden luonteesta,⁸⁹ näissä olosuhteissa on todettava, että erottamalla Rimšēvičs tehtävästään osoittamatta, että EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklassa asetetut edellytykset täyttyivät, Latvian tasavalta on jättänyt noudattamatta kyseisen määräyksen mukaisia velvoitteitaan.

VI Oikeudenkäyntikulut

163. Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

164. Edellä esitetyistä perusteluista ilmenee, että Latvian tasavalta on hävinnyt asianosainen.

165. Lisäksi EKP on asiassa C-238/18 vaatinut Latvian tasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Näin ollen Latvian tasavalta on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan EKP:n oikeudenkäyntikulut asiassa C-238/18. Tämä pätee myös oikeudenkäyntikuluihin, jotka aiheutuivat unionin tuomioistuimen varapresidentin 20.7.2018 antamaan määräykseen (C-238/18 R, ei julkaistu, EU:C:2018:581) johtaneesta välitoimimenettelystä, jossa oikeudenkäyntikuluista määrättiin päätettäväksi myöhemmin.

166. Asiassa C-202/18 Rimšēvičs ei sen sijaan ole vaatinut Latvian tasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, eikä Latvian tasavalta ole vaatinut Rimšēvičsin velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Näin ollen, koska oikeudenkäyntikulujen korvaamista ei ole vaadittu, on päätettävä, että kukin asianosainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan asiassa C-202/18.⁹⁰

87 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 119–122 kohta.

88 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 140–142 kohta.

89 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 52–68 kohta.

90 Asianosainen voidaan tosiasiallisesti velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut vain, jos vastapuoli on nimenomaisesti sitä vaatinut (ks. tuomio 9.6.1992, *Lestelle v. komissio*, C-30/91 P, EU:C:1992:252, 38 kohta ja tuomio 29.4.2004, *parlamentti v. Ripa di Meana ym.*, C-470/00 P, EU:C:2004:241, 86 kohta). Jollei oikeudenkäyntikulujen korvaamista vaadita, unionin tuomioistuin soveltaa, vaikka kannetta ei peruuteta, analogisesti unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 141 artiklan 4 kohtaa (”Oikeudenkäyntikulut kanteen peruuttamisen yhteydessä”), jonka mukaan ”jollei oikeudenkäyntikulujen korvaamista vaadita, kukin asianosainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan” (ks. 19.6.1991 tehdyn unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 5 kohdan kolmannen alakohdan osalta tuomio 6.10.2005, *Scott v. komissio* (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 39 kohta); ks. myös unionin tuomioistuimen varapresidentin määräys 6.10.2015, *Comité d’entreprise SNCM v. komissio* (C-410/15 P(I), EU:C:2015:669, 22 kohta)).

VII Ratkaisuehdotus

167. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin ratkaisee asian C-202/18 seuraavasti:

- 1) Kieltäessään Ilmārs Rimšēvičsiä hoitamasta Latvijas Bankan (Latvian keskuspankki) pääjohtajan tehtäviä Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojsin (korruption ehkäisemisestä ja torjunnasta vastaava virasto) 19.2.2018 tekemällä päätöksellä Latvian tasavalta on jättänyt noudattamatta Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 4 14.2 artiklan mukaisia velvoitteitaan.
- 2) Rimšēvičs ja Latvian tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

168. Lisäksi ehdotan, että unionin tuomioistuin ratkaisee asian C-238/18 seuraavasti:

- 1) Kieltäessään Ilmārs Rimšēvičsiä hoitamasta Latvijas Bankan (Latvian keskuspankki) pääjohtajan tehtäviä Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojsin (korruption ehkäisemisestä ja torjunnasta vastaava virasto) 19.2.2018 tekemällä päätöksellä Latvian tasavalta on jättänyt noudattamatta Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 4 14.2 artiklan mukaisia velvoitteitaan.
- 2) Latvian tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan keskuspankin oikeudenkäyntikulut, välitoimimenettelyyn liittyvät kulut mukaan luettuina.